

Maiju Aholaakko ja Kaisa Kokkonen

OLKKARIN MATALA KYNNYS - ONKO SITÄ?

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Elokuu 2014

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 8.8.2014
Tekijät Maiju Aholaakko, Kaisa Kokkonen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö	
Nimeke OLKKARIN MATALA KYNNYS - ONKO SITÄ?		
Tiivistelmä Nuorten hyvinvointiin on panostettu entistä enemmän viime vuosina. Esimerkiksi Lapsi- ja nuorisopoliitiikan kehittämisohjelman 2012-2015 pääteemoina ovat osallisuus, arjenhallinta ja yhdenvertaisuus, joiden tarkoituksena on muun muassa tukea nuoria heidän kasvussaan ja itsenäistymisessä, vahvistamaa heidän sosiaalisuuttaan ja parantamaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Vuoden 2013 alusta voimaan tulleen nuorisotakuun ja etsivään nuorisotyöhön panostamalla on alettu tukea nuorten hyvinvointia ja syrjäytymisen ehkäisyä. Matalan kynnyksen palvelut lisäävät nuorten osallisuutta ja ehkäisevät syrjäytymistä ja ovat luonteeltaan sellaisia, joihin on helppo mennä ja päästä. Nuorten palvelujärjestelmässä on ollut viime vuosina tarvetta häiriösuunnatuneille ja syrjäytymistä ehkäiseville palveluille. Mikkelissä näihin tarpeisiin on pyritty vastaamaan nuorten ohjauspalvelujen kehittämishankkeen Olkkarin avulla, joka päättyy 31.12.2014. Olkkari-hankkeen tavoitteena on ollut kerätä 15-25-vuotiaille suunnattuja palveluja yhteen, saman katon alle, jotta aikuisen apu olisi helposti saatavissa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille nuorten näkemyksiä Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista. Mitä mieltä nuoret ovat Olkkarin toiminnasta? Onko palvelut tarpeellisia ja toimivia? Tutkimuksessa käytettiin menetelmätriangulaatiota, missä tutkimusmenetelminä olivat Webropol-kysely ja kahden nuoren haastattelut. Kyselyn avulla tavoitettiin suurin mahdollinen osa Olkkarin palveluita käyttävistä nuorista ja haastattelut syvensivät ja vahvistivat kyselyn vastauksia. Olkkarin toiminnasta on tarkoitus tehdä vakinaista toimintaa, ja opinnäytetyön tutkimustuloksia käytetään apuna perusteltaessa toiminnan jatkuvuuden tarvetta ja sen merkitystä nuorille. Tutkimustuloksista ilmeni, että nuoret kokevat Olkkarin matalan kynnyksen palvelut toimiviksi ja hyödyllisiksi. Nuorten mielestä yhteydenotto ja käyminen Olkkarissa on helppoa, ja tärkeää on mahdollisuus saada kohdata työntekijät kasvotusten ja kahdenkesken. Työntekijät ovat mukavia, halukkaita auttamaan, aidosti kiinnostuneita nuorten tilanteista ja heidän kanssaan on helppo puhua. Nuoret ottavat mieluiten yhteyttä käymällä paikan päällä ja hoitavat asioitaan kasvotusten työntekijöiden kanssa. Olkkarin ilmapiiri on rento ja sijainti ja aukioloajat hyvät. Muutosta nuoret halusivat Olkkarin maineeseen, jotta Olkkari nähtäisiin kaikkien nuorten oleskelutilana eikä ainoastaan ”ongelmanuorten” paikkana.		
Asiasanat (avainsanat) hyvinvointi, ohjaus, matala kynnyks		
Sivumäärä 39 s. + 4	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Helena Timonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin Olkkari	

DESCRIPTION

	Date of the bachelor's thesis 8.8.2014	
Authors Maiju Aholaakko, Kaisa Kokkonen	Degree programme and option Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis OLKKARIS LOW THRESHOLD - IS IT?		
Abstract Childrens and young peoples well-being has been invested in the last few years. Child And Youth Policy Programmes 2012-2015 the main themes are participation, non-discrimination and everyday life management. The purpose of the development programme is for example to support the growth and independence of young people, promote social empowerment and improve their growth and living conditions. In the beginning of 2013 came into force on Youth guarantee and outreach youth work to support young people's well-being and to prevent exclusion. Low threshold services will increase youth participation and prevent social exclusion and those services should be in nature such that are easy to go and get into. In past few years in youths service system has been a need of services of preventing social exclusion. In Mikkeli, they have tried to respond these needs with the youths guidance service, development project Olkkari, which ends on 31.12.2014. The goal of Olkkari-project has been to collect 15 to 25 years old services assembled together, under one roof, so that help of adult would be easily available. Purpose of this thesis is to bring out young people's views of Mikkeli Olkkaris low threshold services. What do they think about Olkkari? Are the services necessary and functional? The research methods which were used in the thesis were Webropol-survey and the interviews of two young people. The survey helped to reach the largest possible part of those who were using Olkkaris services and the interviews deepened and strengthened by the survey responses. Olkkaris operating model is to be made permanent and the results of the thesis will be used to help in justifying Olkkaris meaning and necessity for young people. The results showed that young people experience Olkkaris low threshold services funktional and useful. Young people think that contacting and going to Olkkari is easy and also it is important to be able to meet the employees in private. The employees are nice, willing to help, they are truly interested in youths situations and it is easy to talk with them. Young people take preferably contact by visiting at Olkkari and manage their affairs with the employees face to face. The atmosphere of Olkkari is relaxed and location and opening hours are good. Youth would like to change Olkkaris reputation, so that Olkkari would been see as a place of residence for all young people, not just "problem youth".		
Subject headings, (keywords) welfare, guidance, low threshold		
Pages 39 p. + 4	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Helena Timonen	Bachelor's thesis assigned by Mikkelis Olkkari	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	NUORTEN HYVINVOINTI.....	2
2.1	Mitä on hyvinvointi?.....	2
2.2	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin asema	2
2.3	Hyvinvointiin vaikuttavat tekijät	3
2.4	Mittaaminen ja tutkiminen.....	5
2.4.1	Nuorten hyvinvointi numeroina.....	5
2.5	Nuorten ajatuksia hyvinvoinnista	5
2.6	Ohjaus	6
2.7	Sosiaalinen pääoma	9
2.8	Matalan kynnyksen palvelut.....	9
3	MIKKELIN OLKKARI.....	10
3.1	Ohjauspalvelut	11
3.1.1	Kopparitoiminta	11
3.1.2	Etsivä työ	12
3.2	Ennalta ehkäisevät palvelut	13
3.2.1	Ohjaus ja neuvonta ilman ajanvarausta.....	13
3.2.2	Kerhot ja harrasteryhmät.....	14
3.2.3	Tapahtumat	15
3.3	Tukipalvelut.....	15
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT	16
4.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko.....	16
4.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma.....	16
5	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT, TOTEUTUS, AINEISTO JA ANALYYSI.....	17
5.1	Tutkimusmenetelmän valinta.....	17
5.1.1	Kysely	17
5.1.2	Haastattelututkimus.....	20
5.2	Kyselyn toteutus	22
5.3	Haastattelun toteutus.....	23
5.4	Aineisto ja aineiston analyysi	23
6	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24

6.1	Vastaajien taustatiedot	24
6.2	Yhteydenotto Olkkariin	27
6.3	Kohtaaminen	29
6.4	Olkkarin toiminta	31
6.5	Olkkarin näkyvyys	33
7	POHDINTAA	34
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	
	1 Kyselyn saatekirje	
	2 Kyselyrunko	

1 JOHDANTO

Tutkimme opinnäytetyössämme nuorten näkemyksiä Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista. Olkkari toimii pääasiallisesti ESR:n hankerahoituksella, joka päättyy 31.12.2014. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.) Toiminta on tarkoitus vakiinnuttaa, ja tästä syystä Olkkari hakee jatkorahoitusta. Opinnäytteemme tutkimustuloksia käytetään apuna perusteltaessa toiminnan jatkuvuuden tarvetta ja sen merkitystä nuorille.

Tutkimukssamme käytimme menetelmätriangulaatiota, joka tarkoittaa, että tutkimuksemme koostuu sekä kvantitatiivisesta että kvalitatiivisesta menetelmästä: kyselystä ja teemahaastattelusta. Valitsimme Webropol-kyselyn, koska sen avulla uskoimme tavoittavamme parhaiten Olkkarin palveluita käyttävät nuoret. Lisäksi kahden nuoren haastatteluilla saimme syvällisempiä näkökulmia ja vahvistusta kyselyn vastauksiin. Tarkoituksenamme oli selvittää Webropol-kyselyn ja teemahaastattelun avulla nuorten käsityksiä Olkkarin matalan kynnyksen toiminnasta. Koska Olkkarin matalan kynnyksen palveluja ei ole tutkittu aiemmin, nuorten käsitysten selvittäminen on tärkeää niin Olkkarin toiminnan kuin jatkorahoituksen hakemisenkin kannalta. Nuorten syrjäytyminen ja ennaltaehkäisevään työhön panostaminen ovat viime vuosina olleet Suomessa ajankohtaisia aiheita, mitkä lisäävät opinnäytteemme kiinnostavuutta ja ajankohtaisuutta.

Näemme Olkkarin toiminnan kaltaisen nuorisotyömuodon tärkeänä ja toimivana; on hienoa, että yhden oven avaamalla voit tavoittaa monenlaisia palveluja. Yhteisöpedagogi voi myös työllistyä vastaavanlaiseen toimintaan, koska koulutus antaa valmiudet kohdata haasteellisissakin tilanteissa olevia nuoria. Tutkimuksemme aihe tuntui siis niin henkilökohtaisesti kuin ammatillisestikin mielenkiintoiselta ja tärkeältä, mikä lisäsi kiinnostustamme kyseisen aiheen tutkimiseen. Nuorten ääntä saadaan harvoin tarpeeksi esille heitä koskevia päätöksiä tehtäessä, joten on hienoa, että pääsimme tässä tutkimuksessa keskittymään pelkästään nuoriin ja siihen, millaisia näkemyksiä heillä on Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista.

2 NUORTEN HYVINVOINTI

2.1 Mitä on hyvinvointi?

Hyvinvoinnin määritelmä riippuu paljolti siitä minkä tieteenalan kontekstissa sitä tarkastellaan, mutta kaikille yhteistä on se, että hyvinvointi liitetään hyvään ja positiivisuuteen. (Komonen 2013, 15, 16). Hyvinvointi on laajempi käsite kuin elinolot. Siinä korostuvat subjektiivinen puoli ja ihmissuhteet. Elinolot voidaan määrittellä hyvinvoinnin aineelliseksi perustaksi, joka muodostuu hyvinvoinniksi yksilöllisellä tavalla. Hyvinvoinnin vastaparina on pahoinvointi. (Miettinen 2013.) Elämänhallinta on yksi hyvinvoinnin lähtökohdista (Maunu 2013, 35).

Hyvinvointi on monien eri osa-alueiden summa. Se koostuu muun muassa terveydestä, elintavoista, kuten ruokailu- ja nukkumistottumuksista ja elämänhallinnasta. Siihen miten mielekkääksi hyvinvointi koetaan vaikuttavat myös stressinsietokyky, mieliala, opiskelun mielekkyys, toimeentulo ja ihmissuhteet. Hyvinvointia uhkaavia tekijöitä ovat esimerkiksi päihteet, masennus ja syömishäiriöt. (NettiNappi 2011.)

2.2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin asema

Nuorisopolitiikka on vahvistanut asemaansa politiikassa 2000-luvulla; lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on yksi esimerkki tästä. Tämä vahvempi suhtautuminen lapsi- ja nuorisopolitiikkaan johtuu suurilta osin huolesta työvoiman riittämisestä ja kestävyysvajeesta. Tarkoituksena on saada jokainen nuori mukaan työelämään ja yhteiskuntaan. Lapsi- ja nuorisopolitiikan perusajatuksena on kuitenkin hyvän elämän edellytysten luominen kaikille nuorille. Monialainen yhteistyö on yksi menetelmä, jonka avulla tuetaan lapsia ja nuoria. (Aaltonen 2011, 15.)

Lasten ja nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyen osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjen hallinta on nostettu pääteemoiksi lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2012–2015. Näillä teemoilla pyritään tukemaan nuoria heidän kasvussa ja itsenäistymisessä, edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta ja vahvistamaan heidän sosiaalisuutta sekä parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012, 6-7.)

Myös vuonna 2006 voimaan tullut uudistettu nuorisolaki nostaa aiemman keskeisen tavoitteen, aktiivisen kansalaisuuden edistämisen, rinnalle nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisen sekä sosiaalisen vahvistamisen. Hyvän kasvuympäristön edellytykset ovat turvallinen arkielämä, perhe ja kaverit, harrastukset, hyvä koulutus ja itsearvoinen lapsuus ja nuoruus. Syrjäytymisen käsite korvattiin vuoden 2006 nuorisolaissa sosiaalisen vahvistamisen käsitteellä, koska se ei ole leimaava ja kaikki nuoret tarvitsevat, osa enemmän, osa vähemmän, sosiaalista vahvistamista. (Aaltonen 2011, 17, 18.) Tavoitteiden toteutumisen lähtökohtana ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 2006/72).

Nuorten hyvinvointiin on keskitytty viime vuosina paljon ja yksi syy siihen on väestökehitys. Esimerkiksi väestön ikääntyminen pakottaa yhteiskuntaa luomaan edellytyksiä, joiden avulla pyritään siihen, että mahdollisimman moni nuori jokaisesta ikäluokasta selviytyy ja on valmis tuottamaan työelämään. (Komonen 2013, 13.)

Ehkäisevä lastensuojelu -käsite lisättiin lastensuojelulakiin vuonna 2008. Sen avulla kunta edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä palvelutasolla että ennakoimalla heidän hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia (Aaltonen 2011, 23). Yleensä hyvinvointiin kiinnitetään huomiota vasta sitten, kun se on muuttunut pahoinvoinniksi ja ongelmat kasvaneet suuriksi (Nuora). Hyvinvoinnin tukeminen tulee aloittaa varhain ja siihen on panostettava. Jos vanhemmilla on ongelmia, lasten tilanne tulisi ottaa aina huomioon. Hyvinvointi rakentuu arkielämässä, siksi on tärkeää, että kasvu- ja kehitysympäristöt, kuten koulu ja harrastukset tukevat hyvinvointia ja vahvistavat omalta osaltaan suojaavia tekijöitä. (Paananen ym. 2012, ???) Hyvinvoinnin tukemiseksi ja erityisesti syrjäytymisen ehkäisemiseksi on panostettu viime vuosina muun muassa vuoden 2013 alusta voimaan tulleen nuorisotakuun avulla ja etsivään nuorisotyöhön panostamalla.

2.3 Hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Nuoret vaihtavat paikkakuntaa muun muassa opiskelujen, töiden tai asunnon perässä useitakin kertoja. Muuttaminen ja paikkakunnan vaihtaminen voivat aiheuttaa stressiä, mutta samalla se tarjoaa mahdollisuuden tutusta uusiin ihmisiin, luoda uusia kontakteja saada lisää kokemuksia. Johonkin kuulumisen tunne ehkäisee nuorten syrjäytymis-

tä. Nuorten hyvinvoinnin ja elämän rakentumisen näkökulmasta elinympäristöllä ja asuinseudulla on suuri merkitys nuorten elämässä. (Komonen ym. 2013, 4.)

Hyvinvoinnin ja terveyden yhteyttä voidaan pitää itsestään selvänä asiana, samoin kuin elintapojen merkitystä terveydelle. Molemmista on myös tutkimuksellista näyttöä ja sen lisäksi myös elintapojen kulttuurisista ja yhteiskunnallisista taustatekijöistä. Koulutus, tulot, ammattiasema ja muut sosioekonomisen aseman ulottuvuudet ovat yhteydessä eri tavoin terveyteen vaikuttaviin elintapoihin, esimerkiksi alkoholinkäyttöön, tupakointiin, ruokailutottumuksiin ja liikuntaan. Myös liikunnan positiivisista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin on olemassa paljon tutkittua tietoa. (Myllyniemi 2012, 47.)

Jo nuorten ikäryhmissä terveydelle haitalliset elintavat kasautuvat niille, joilla menee huonommin. He tupakoivat enemmän, juovat itsensä humalaan useammin, harrastavat liikuntaa vähemmän ja heidän ruokatottumukset ovat epäterveellisemmät kuin hyvässä sosioekonomisessa asemassa olevilla. Erityisesti pelkän perusasteen koulutuksen omaavilla, nämä näkyvät selvästi, minkä takia heille kasaantuu enemmän terveysongelmia kuin muille. Nuorilla, joilla on toimeentulo-ongelmia, on muita enemmän psykososiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Hyvinvoinnin vajeet kasautuvat siis jo nuoruudessa. (Myllyniemi 2012, 47.)

Elintavat saavat kasvualustan jo lapsuudessa, mikä voidaan nähdä prosessiluontoisena ylisukupolvien olevana tapahtumaketjuna, sillä kodin sosiaalinen perintö välittyy nuoren omaan elämään. Tämän vuoksi nuorten huono-osaisuutta tarkasteltaessa ei pidä rajoittua vain nuoruusiän jo saavuttaneisiin. Perheen sosioekonomisella asemalla, perherakenteella sekä erilaisilla terveydellisillä, taloudellisilla ja sosiaalisilla ongelmilla on yhteys lasten hyvinvointiin, terveyteen ja elämäntapoihin. Vanhemman oma esimerkki elämäntapaa, hyvinvointia ja terveyttä koskevissa asioissa välittyy lapselle jo varsin varhaisessa vaiheessa. Nuorten terveys on sitä parempi mitä korkeampi vanhempien sosiaali- tai koulutusryhmä on ja mitä parempi oma koulumenestys on. Sosiaalinen perimä näkyy myös esimerkiksi päihteidenkäytössä. Jos vanhempi käyttää päihteitä, voidaan ennustaa lapsenkin käyttävän niitä nuoruudessa tai aikuisuudessa. (Myllyniemi 2012, 48.)

2.4 Mittaaminen ja tutkiminen

Hyvinvointikäsitteen moninaisuuden takia sen mittaaminen ja tutkiminen ovat haastavaa. Lasten ja nuorten hyvinvointia arvioidaan, ohjataan, kontrolloidaan ja tuetaan jatkuvasti (Komonen 2013, 13). Useat tieteenalat, kuten psykologia, kasvatus-, lääke- ja yhteiskuntatiede, tutkivat ja tuottavat tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, mutta tästä huolimatta tieto on hajanaista ja jopa puutteellista, eritoten kouluikäisten lasten osalta. Siksi on vaikeaa saada kokonaiskuvaa siitä, mikä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila. (Komonen & Penttinen 2013, 1-2.) Tutkimustiedon merkitystä ja sen osittaista kapea-alaisuutta on pohdittu yhä vakavammin (Komonen 2013, 13).

Myllyniemen (2012, 47) mukaan nuorten hyvinvoinnin mittaamisyriä ovat perinteisesti hallinneet objektiivisuuteen pyrkivät indikaattorit. Niissä hyvinvointia on lähestytty aineellisten ja muiden elinoloihin liittyvien resurssien näkökulmasta. Perinteisten mittareiden riittämättömyys näkyy sekä yksilöllisen että yhteiskunnallisen hyvinvoinnin mittaamisessa. Tässä on tapahtunut kuitenkin viime aikoina muutos, sillä on alettu ymmärtämään paremmin etteivät elinolot ole tae hyvinvoinnille ja elinolojen muuntuminen hyvinvoinniksi tarvitsee erityyppisiä resursseja, joiden ymmärtämiseen tarvitaan omat mittarit.

2.4.1 Nuorten hyvinvointi numeroina

Suurin osa nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. Yleisimmät nuorten antamista arvostuksista ovat kahdeksan ja yhdeksän ja vain todella harva antaa heikkoja tai välttäviä arvostuksia. Nuoret ovat tyytyväisimpiä omaan terveyteensä (keskiarvo 8,7) ja ihmissuhteisiin (8,6) ja vastaavasti tyytymättömiä vapaa-aikaan (7,9) ja taloudelliseen tilanteensa (7,4). (Myllyniemi 2009, 118.)

2.5 Nuorten ajatuksia hyvinvoinnista

Kuten jo aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet myös Nuorten Paneeli 2011 -kyselyn (2011, 18–19) mukaan nuorille tärkeintä elämässä ovat kaverit ja perhe. Kaverit ovat suurin hyvinvoinnin lähde, jotka tuovat tukea ja turvaa, mutta perhe arvioitiin merkitykseltään tärkeimmäksi hyvinvoinnin lähteeksi. Harrastukset, koulu ja terveys ovat myös asioita, joita tutkimukseen osallistuneet nuoret pitivät tärkeinä hyvin-

voinnin lähteinä. Edellä mainittujen aiheiden lisäksi vastauksissa nousivat esille myös onnistumiseen, luontoon, rahaan, uskontoon ja alkoholiin liittyvät asiat. Onnistumisella nuoret tarkoittivat elämässä pärjäämisen tärkeyttä hyvinvoinnille. Onnistumiseen kuuluivat niin koulumenestys, opinnoissa ja harrastuksissa pärjääminen kuin myös vaikuttaminen ja osallistuminen. Luontoarvot ja luonnon hyvinvointi ovat nuorille myös merkityksellisiä asioita oman hyvinvoinnin kannalta. Rahakin on nuorten mielestä tärkeä asia, mutta ei niin isossa roolissa mitä kuvitellaan. Raha hyvinvoinnin lähteenä kuluttamisen näkökulmasta jäi odotettua pienempään arvoon. Tutkimuksessa yllättävää oli myös kommenttien vähäinen määrä liittyen facebookiin ja sosiaaliseen mediaan. Facebook näyttää olevan vain väline, jolla sovitaan tapaaminen ja kootaan ryhmä kasaan. Tärkeämpää on kavereiden fyysinen tapaaminen. (Nuorten Paneeli 2011, 23–24.)

2.6 Ohjaus

Vehviläisen (1999) mukaan ohjaus on monitahoista, sillä siinä yhdistyy eri ammattikäytäntöjen piirteitä, toimintatapoja, lähestymistapoja ja työmenetelmiä. Ohjaus voidaan nähdä työmuotona, kohtaamisena, jossa sekä ohjaajalla että ohjattavalla on yhteinen tavoite: ohjattavan oppiminen, elämäntilanteen paraneminen ja päätösten tekeminen. Tarkoituksena on, että ohjattava oppii ohjauksen aikana itse käsittelemään kokemuksiaan, käyttämään resurssejaan, ratkaisemaan ongelmiaan ja suuntaamaan oppimistaan. (Vänskä ym. 2011, 16.) Ohjaustilanteessa ohjaaja antaa tai sopii antavansa aikaa, huomiota tai kunnioitusta ohjattavalle. Ohjauksen tehtävä on antaa ohjattavalle tilaisuus tutkia, keksiä ja selkeyttää omia toimintatapojaan ja elää siten voimavaraisemmin ja hyvinvoivemmin. Vance Peavy toteaa teoksessaan ”Sosiodynaaminen ohjaus”, että tutkimuksissa on saatu paljon aineistoa ohjauksen vaikuttavuudesta, mutta mitään yksittäistä ohjausmenetelmää ei ole voitu tutkimusten perusteella osoittaa muita paremmaksi. Tämä johtuu Peavyn mukaan siitä, että ohjaajan persoonallisuus on yhtä tärkeä kuin hänen käyttämänsä menetelmä. Toisaalta myös liian tiukka pitäytyminen yhteen oikeaan oppiin ja menetelmään voi estää näkemästä ainutkertaisuuden ohjattavassa ja hänen tilanteessa. Useimmilla ohjaussuuntauksilla on myös yhteisiä ominaisuuksia. Kaikkien yhteinen tavoite on ihmisten auttaminen niin, että he voivat osallistua mielekkääseen sosiaaliseen elämään. Tehokkuuspaineista huolimatta hyvä ohjaus on inhimillistä kohtaamista, ei taloudellista toimintaa. (Spangar ym. 2000, 7,9.)

Ohjaukseen liittyy viisi elementtiä: tiedon antaminen, neuvonta, terapia, oppiminen ja konsultaatio. Elementit vaihtelevat ja painottuvat eri ohjaustilanteissa eri tavoin riippuen esimerkiksi ohjattavan elämäntilanteesta, käsiteltävästä asiasta ja tilanteen tavoitteesta. Joskus ohjaus painottuu enemmän tiedon antamiseen ja neuvontaa ja toisiinsa taas terapeuttiseen lähestymistapaan. Jokainen ohjaustilanne on siis erilainen ja ainukertainen. (Vänskä ym. 2011, 19.)

Jos on kyse yksilöohjauksesta, ohjaustilanteessa on läsnä vain ohjaaja ja ohjattava. Ryhmätilanteissa paikalla voi olla useampi ohjaaja ja ohjattavia. Ohjattava voi tulla ohjaajan luo omasta vapaasta tahdostaan, jolloin voi olettaa hänen haluavan tulla ohjatuksi ja autetuksi, vaikka tilanne olisikin hänelle uusi ja jännittävä. Ohjattava on voinut tulla ohjaukseen myös toisen ammattilaisen ohjaamana, jolloin ohjattava ei välttämättä tiedosta, mitä ohjaukselta odottaa. (Vänskä ym. 2011, 36.)

Ohjauksessa kieli on tärkeä työväline ja se määritellään niin kirjoitetuksi ja puhutuksi kieleksi kuin myös verbaaliseksi ja nonverbaaliseksi toiminnaksi. Vuorovaikutustilanteissa kielen avulla luodaan ja rakennetaan merkityksiä. Ohjaaja ja ohjattava heijastavat kielen avulla omaa todellisuuttaan, käsitystään ja ymmärrystään käsiteltävästä asiasta, mutta samalla rakentavat ja muovaavat myös yhdessä yhteistä ymmärrystä. Ohjaustilanteessa se mitä ja miten puhutaan, on tärkeää, koska kielen avulla välitetään viestejä toisille, ohjaaja ohjattavalle ja toisin päin. Ohjausvuorovaikutuksessa käytetään ja muokataan erilaisia kielen keinoja. Esimerkiksi kiedotaan yhteen sekä sanallista että sanatonta viestintää ja käytetään mahdollisesti myös kirjallisia keinoja, kuten esitteitä ja kuvia sekä fyysistä toimintaa, kuten toimintojen harjoittelua. Jokaisella on oma, yksilöllinen vuorovaikutustapa, joka heijastaa omaa persoonallisuutta. Vaikka vuorovaikutustilanteissa ihminen toimii usein spontaanisti ja tiedostamatta, niin ammattimainen ohjaus sisältää ohjauksen kielellisten työvälineiden tietoisien hallinnan ja käytön, esimerkiksi kysymysten esittäminen oikealla tavalla ja ohjattavan rohkaiseminen ja kannustaminen. (Vänskä ym. 2011, 36–37, 41.)

Hyvä vuorovaikutus muodostuu sekä verbaalisesta että nonverbaalisesta viestinnästä. Sanaton viestintä on vahvempi kuin sanallinen. Kun ne ovat ristiriidassa keskenään, sanatonta uskotaan enemmän. Sanaton viestintä on usein tiedostamatonta, vaikka niiden avulla voikin tehostaa ohjaustavoitteen perillemenoä tai ehkäistä sitä. Nonverbaalinen viestintä on visuaalista, minkä voi havaita katsein, mutta siihen liittyy myös pu-

heen ja äänen variaatioita, joten se on havaittavissa myös kuullen. Työvaate viestii muille henkilön tehtävästä ja asemasta organisaatiossa. Ohjaaja asennot sekä se miten hän liikuttaa kehoaan ja kuinka kauaksi on asettunut ohjattavasta, vaikuttavat ohjaustavoitteen saavutamiseen ja viestin perillemenoon. (Vänskä ym. 2011, 47.)

Ohjaustilanteessa tapahtuvalle vuorovaikutukselle on tavanomaista, että ohjaaja toteuttaa siinä omaa institutionaalista tehtäväänsä, mikä tarkoittaa sitä, että ohjaus on osa asiantuntijan työtä. Ohjaajalla on tiettyjä lain määrittämiä tehtäviä ja hänen toimintaansa ohjaavat ammatissa ja alalla sekä koko yhteiskunnassa vallalla olevat moraaliset ja eettiset periaatteet. Tutkimukset asiakastilanteiden ohjaussuhteista suhtautuvat kriittisesti suhteen tasavertaisuuteen, koska ne perustuvat käsitykseen, että ohjaajalla on aina instituution antama valta ja asema ohjaustilanteessa. Ohjaaja, kuten muutkin työntekijät, toimivat erilaisissa rooleissa, joista käsin he suorittavat työtehtäviään. Ohjattavalla ohjaajan on kuitenkin sitouduttava ohjattavan kasvun ja kehityksen palvelukseen ja sen tukemiseen. Hänen on dialogisesti kuunnellessaan pystyttävä tunnistamaan oman roolinsa kautta tuleva valta-asema ja tarpeen vaatiessa irrottauduttava siitä. (Vänskä ym. 2011, 50–51.)

Dialoginen vuorovaikutus on asiakkaan osallistumisen kannalta paras vaihtoehto. Dialogisessa vuorovaikutuksessa ohjaaja ja ohjattava pyrkivät vastavuoroiseen ja tasapainoiseen työskentelyyn sekä riittävän yhteisen ymmärryksen rakentamiseen. Dialoginen ohjaus perustuu molemminpuoliselle kuuntelulle, huomioon ottamiselle ja kunnioittamiselle. Tilanne etenee molempien, ohjaajan ja ohjattavan, yhteistyönä. Tämä edellyttää sitä, että molemmilla on mahdollisuus tasapuolisesti osallistua ohjaustapahtuman kulkuun. Dialogisessa ohjauksessa ohjaaja ja ohjattava kohtaavat toisensa omalla itsellään ja yksilönä sekä molemmat saavat tilaa ja aikaa. Molemmilla on lupa olla, tuntea ja toimia. Tilanteen tunnelma on salliva, hyväksyvä ja tutkiva. Molempien pyrkimyksenä on tutkia yhdessä sitä, mikä ohjattavan elämässä on totta ja mahdollista. Heidän tavoitteena on se, että ohjattava voimaantuisi tekemään elämässään kestäviä valintoja ja ratkaisuja. Ohjaajan rooli on olla rinnalla kulkija, tutkija ja mahdollistaja. (Vänskä ym. 2011, 58, 60.)

Ohjaus on yhdessä oppimista ja jakamista, jaettua asiantuntijuutta ja oppimiskumppanuutta, kun ohjaus tapahtuu ohjaajan ja ohjattavan yhteisenä prosessina. Ohjauksen, joka perustuu oppimiskumppanuuteen, tavoitteena on tukea ohjattavaa näkemään it-

sensä itseohjautuvana, omaan elämäänsä vaikuttavana ja omien ratkaisujen tekijänä. Olennaista on löytää yhteinen kieli ja yhteiset käsitteet, joiden avulla ohjattava ja ohjaaja pystyvät keskustelemaan ja käsittelemään esille nousevia asioita. (Vänskä ym. 2011, 69.)

2.7 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalinen pääoma on käsite, jolla ei ole yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Lasten ja nuorten hyvinvointiin käsitteen on yhdistänyt muun muassa James Coleman, jonka mukaan esimerkiksi ikätovereiden hyväksyntä saattaa olla nuorella iällä jopa vanhempien hyväksyntää tärkeämpää. Jotta sosiaaliset suhteet vahvistavat sosiaalista pääomaa, täytyy verkoston pystyä muodostamaan ja ylläpitämään normeja. Sosiaalisen pääoman kasvua tukee myös verkoston vastavuoroisuus, informaation kulku sekä yksilöiden keskinäinen luottamus ja kontrolli. Lasten ja nuorten kohdalla tällaisia sosiaalisia verkostoja ovat lähinnä perheet ja ennen kaikkea nuoruusiässä merkitykselliset kaveriporukat. (Ellonen ja Korkiamäki 2008, 195–197; Ellonen 2008, 42.)

Aina hyvinvointiin ei tarvita tiivistä sosiaalista ryhmää, sillä myös löyhä ja pirstaloitunut vertaissuhteita tarjoava ryhmä voi tuottaa emotionaalisia kokemuksia johonkin kuulumisesta. Vaikka tällainen sosiaalinen verkosto ei tarjoakaan vahvaa sitoutumisen tunnetta, sen avulla vältetään yksinäisyyttä ja yksin näyttäytymistä. Tällainen ”osallisuuspääoma” voi paikata puutteita, joita vahvan yhteisöllisyyden puuttuminen aiheuttaa, ja ehkäistä näin yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. (Ellonen 2008, 144.)

Noora Ellosen (2008) mukaan sosiaalista pääomaa tutkittaessa sen vaikutuksen lasten ja nuorten hyvinvointiin on todettu olevan lähes pelkästään positiivinen. Positiivisia vaikutuksia on voitu todentaa koulumenestyksen, mielenterveyden, rikollisen ja ei-toivotun käyttäytymisen vähenemisen sekä yhteiskunnallisen integraation ja hyvinvoinnin tai terveen kehityksen kautta. (Ellonen 2008, 40.)

2.8 Matalan kynnyksen palvelut

Matala kynnyks on ilmaisu, jolla Sirkka Törmän (2009) sanoin ”—kuvataan helppoa pääsyä tai vaivatonta ryhtymistä johonkin”. Matalan kynnyksen palvelut näyttäytyivät ensimmäisen kerran Euroopassa 1980-luvun alussa, kun helposti tavoitettavia palvelu-

ja alettiin järjestää huumeidenkäyttäjille. (Törmä 2009.) Nykyisin matalan kynnyksen palveluja on päihteidenkäyttäjien lisäksi tarjolla myös esimerkiksi työttömille, nuorille ja vähemmistöryhmien edustajille.

Yksi matalan kynnyksen palvelujen keskeisempiä periaatteita on, että niiden piiriin pääsee ilman lähetettä tai ajanvarausta. Halutessaan asiakkaalla säilytetään täydellinen anonymiteetti, ja heidän poikkeava elämäntilanteensa on otettu huomioon usein myös palvelupisteiden aukioloajoissa, jotka joustavat virka-ajan ulkopuolellekin. (THL 2013.) Matalan kynnyksen palveluihin sisältyy muun muassa yksilöohjausta, jossa työntekijä yhdessä asiakkaan kanssa kartoittaa asiakkaan tilanteen. Tämän jälkeen asiakas ohjataan hänen tarvitsemiensa palvelujen äärelle työntekijän auttaessa häntä esimerkiksi byrokraattisissa pulmissa. Matalan kynnyksen palvelujen piirissä järjestetään myös ryhmätoimintaa, jossa vertaistuellla vahvistetaan asiakkaiden sosiaalista pääomaa ja kykyä toimia kokonaisvaltaisemmin. (Sosiaaliportti 2008.)

Nuorten kohdalla matalan kynnyksen palvelut tarkoittavat nykyisin monessa tapauksessa osallisuutta lisääviä ja syrjäytymistä ehkäiseviä palveluja, sillä nuorten palvelujärjestelmässä on viime vuosina ollut kasvavaa tarvetta häiriösuuntautuneille palveluille ja samalla myös syrjäytymistä ehkäiseville palveluille. (Notkola ym. 2013, 64.) Syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävää matalan kynnyksen toimintaa suoritetaan monialaisena yhteistyönä, ja vaikka eri viranomaisten ja toimijoiden tehtävät on määritelty lainsäädännössä ja sopimuksissa, ei uudenlainen yhteistyön muoto suju vielä saumattomasti. Palveluprosessin aikana tapahtuu väliinpuotoamisia ja viivästyksiä, minkä seurauksena nuoret eivät pääse suunnitellulla tavalla kiinni täysipainoiseen elämään. (Notkola ym. 2013, 151.)

3 MIKKELIN OLKKARI

Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari toimii Mikkelissä Euroopan sosiaalirahaston ja Etelä-Savon ELY-keskuksen rahoittamana. Hanke on alkanut 1.1.2011 ja se päättyy 31.12.2014. Olkkari-hankkeen tavoitteena on ollut kerätä 15–25-vuotiaille nuorille suunnattuja palveluja yhteen, jotta aikuisen apu olisi helposti tavoitettavissa yhden oven takaa. Lisäksi hankkeen myötä Mikkelin kaupungin nuorten tuki- ja ohjauspalvelut organisoidaan uudellaan ja niihin lisätään uusia työmuotoja, joita hankkeen aikana pilotoidaan. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkka-

ri, projektisuunnitelma 2013.) Tässä opinnäytteessä keskitymme pääasiassa tarkastelemaan Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluja Olkkari-hankkeen alaisten ohjauspalvelujen ja ennaltaehkäisevien palvelujen näkökulmasta.

Mikkelin Olkkari pyrkii löytämään ratkaisuja paikkakunnan nuorten koulutuksessa ja työllistymisessä ilmeneviin ongelmiin, ja tästä syystä Olkkarin kohderyhmään kuuluvat etenkin syrjäytymisvaarassa olevat työvoima- ja sosiaalitoimen nuoret asiakkaat. Olkkari pyrkii vastaamaan nuorten tarpeeseen aiempia segmentoituneita palveluja paremmin tarjoamalla tehostettuja tukipalveluja ja yksilöllisesti koordinoituja tuki- ja ohjauspalveluja. Lisäksi Olkkari pyrkii löytämään palvelujensa piiriin myös ne nuoret, jotka ovat jo pudonneet palvelujärjestelmien ulkopuolelle. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.)

Palvelut toteutetaan monialaisena yhteistyönä viranomaistahojen, oppilaitosten, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013). Tarvetta nuorten palvelujen pysyväälle yhdistämiselle nähdään olevan, ja tästä syystä Olkkarin toiminta pyritään vakinaistamaan hankkeen päätyttyä.

3.1 Ohjauspalvelut

Olkkarin ohjauspalveluihin kuuluu nuorten ohjaaminen useissa eri elämäntilanteissa, nuorten kohtaaminen jalkautuvan työn kautta sekä rinnalla kulkeminen henkilökohtaisen ohjauksen yhteydessä (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013). Matalan kynnyksen ohjauspalvelujen periaatteena on, että nuoreen otetaan yhteyttä viimeistään viikon kuluttua yhteydenotosta. Ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat nuorille vapaaehtoisia ja ne perustuvat luottamukseen. Jos asiakas on alaikäinen, myös vanhemmat otetaan mukaan yhteistyöhön tarvittaessa. (Mikkelin Olkkari 2013.)

3.1.1 Kopparitoiminta

Osana olkkaritoimintaa järjestetään kopparitoimintaa, joka toimii pilottiversiona Mikkelin kaupungin ohjaustyöhön pysyväksi rakennettavalle työmuodolle. Toiminta on osa etsivää nuorisotyötä, sillä siinä työskennellään nivelvaiheessa ilman koulutus- tai

työpaikkaa olevien nuorten kanssa. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.)

Nivelvaiheella tarkoitetaan elämäntilannetta, jossa nuori on siirtymässä esimerkiksi peruskoulusta jatko-opintoihin tai ammattikoulusta työelämään. Vaikka uutta koulutusta tai työpaikkaa ei heti löytyisikään, on tärkeää, ettei nuori jää toimeettomaksi. Tästä syystä opinto-ohjauksen ja työvoimahallinnon tarjoaman ohjauksen lisäksi nuorille on tarjolla esimerkiksi työpajatoimintaa ja erilaisia hankkeita, jotka pitävät nuoret aktiivisina. (Ahola, Galli & Ikonen 2009.)

Nivelvaihe on nuoren tulevaisuuden kannalta tärkeää aikaa, sillä silloin ratkeaa, pääseekö nuori rakentamaan itselleen sopivaa uraa vai ajautuuko hän haluttomuuden tai epärealististen odotusten takia syrjäytymiseen johtaville raiteille (Brandt 2007, 99). Kopparitoiminnassa työntekijä on paikalla silloin, kun nuori ei pääse etenemään nivelvaiheessa. Ohjaamalla, neuvomalla ja tukemalla putoaminen saadaan estettyä, ja koulutus- tai työpaikan etsimistä jatketaan yhdessä nuoren kanssa.

Olkkari-hankkeen kopparitoiminnan varsinaisena toteuttamisvastuualueena on ohjata peruskoulusta lähteviä nuoria heidän siirtymävaiheessaan. Työskentelyä tehdään ehkäisevällä työotteella, jossa nuorta tuetaan selkeyttämään omia opintoihin liittyviä suunnitelmiaan ja autetaan häntä järjestelemään elämänsä niin, että suunnitelmat ovat mahdollisia toteuttaa. (Olkkari-hanke 2012, 20.) Lisäksi Olkkarin kopparitoiminnan puitteissa on järjestetty erilaisia yhteistyökokeiluja ja ryhmiä, jotka ovat tukeneet peruskoulun loppuvaiheessa olevia nuoria.

3.1.2 Etsivä työ

Mikkelin kaupunki järjestää nuorisolain mukaista etsivää nuorisotyötä Olkkarissa. Vaikka etsivät nuorisotyöntekijät eivät olekaan Olkkari-hankkeen alaisia työntekijöitä, he tekevät tiivistä yhteistyötä muun muassa kopparityöstä vastaavan projektityöntekijän kanssa.

Kaartinen-Koutaniemi (2012) kertoo etsivässä työssä olevan ideana etsiä tuen tarpeessa olevia nuoria ja löytää heille sopivaa apua. Ensisijaisena tavoitteena on kiinnittää nuoria koulutukseen, työhön tai muuhun merkitykselliseen toimintaan. (Kaartinen-

Koutaniemi 2012, 15.) Työ perustuu vapaaehtoisuuteen: nuoren ei ole pakko ottaa apua vastaan, jos hän ei sitä tahdo. Työ on asiakaslähtöistä, eikä siinä haluta tyypitellä tai leimata nuoria heidän elämäntilanteidensa perusteella. Työlle ei aseteta määräaikoja, vaan sen annetaan edetä asiakkaan ehdoilla juuri niin pitkään kuin tarve vaatii. Ihmisarvoa kunnioittavan työtteen avulla pyritään antamaan mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja muutokseen pakottamatta. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 21–22.)

Etsivää työtä tehdään siis syrjäytymisvaarassa olevien tai jo syrjäytyneiden ihmisten kanssa. Yhteiskunnan ulkopuolelle jäänyt nuori ei välttämättä ole tietoinen omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, joten etsivä nuorisotyöntekijä vie asiakkailleen heille kuuluvia palveluja. Etsivän työn tarkoituksena on tehdä omanlaistaan palveluohjausta etsimällä ensin palveluiden ulkopuolelle jääneet nuoret, minkä jälkeen nuorille esitellään heille mahdollisesti apua tuovat palvelut. Toiminta madaltaa syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kynnystä astua avun piiriin, mikä johtaa niin yksilön hyvinvoinnin paranemiseen kuin yhteiskunnallisiin säästöihinkin. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22–23 & 28.)

3.2 Ennalta ehkäisevät palvelut

Mikkelin Olkkarin ennalta ehkäisevät palvelut sisältävät laajan kattauksen erilaisia teemallisia iltapäiviä, tapahtumia, kerhoja ja harrasteryhmiä sekä matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa järjestetään yhdessä eri tahojen kuten järjestöjen ja koulujen kanssa. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.)

3.2.1 Ohjaus ja neuvonta ilman ajanvarausta

Nuori voi mennä käymään Olkkarissa, jos hän tuntee tarvitsevansa tukea esimerkiksi koulutusvalintojensa kanssa. Olkkarin ohjaus- ja neuvontapisteellä päivystää julkisen hallinnon tai kolmannen sektorin työntekijä, joka on valmis kuuntelemaan ja auttamaan ilman ajanvarausta. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.)

Avun tarpeessa olevan nuoren tai nuoresta huolissaan olevan aikuisen kanssa keskustelemisen lisäksi neuvontapisteellä oleva työntekijä ottaa vastaan puhelimitse, sähkö-

postitse ja kotisivujen sähköisen yhteydenottokanavan kautta tulevia yhteydenottoja. Kaikki yhteydenotot kirjataan ylös ja ne jaotellaan ohjaus- ja neuvontatyöhön. Työntekijä huomioi myös Olkkariin muuten vain käymään tulleita nuoria, vastaanottaa esimerkiksi toimeentulotukihakemuksen liitteitä sekä toimii viestinvälittäjänä muille työntekijöille. Lisäksi neuvontatyöntekijä esittelee Olkkaritoimintaa yksittäisille nuorille ja ryhmille. (Olkkari-hanke 2012, 13.)

Ilman ajanvarausta toimivan ohjauksen ja neuvonnan puitteissa muutamat nuoret ovat käyneet sovitusti suorittamassa myös esimerkiksi nettiperuskoulun tehtäviä ja harjoittelemassa päivärytmiä. Ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Olkkari tarjoaa nuorille myös ajanviettopaikan; avointen ovien aikana siellä voi käydä lukemassa lehtiä tai surffaillemassa netissä. (Olkkari-hanke 2012, 13.)

Suoran ohjauskontaktin nähdään olevan tärkeää nuorille, sillä Olkkarissakin matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluihin ottaa eniten läheisten ohella yhteyttä nuori itse (Olkkari-hanke 2012, 15). Ritva Linnakangas ja Asko Suikkanen (2004) kertovat nuorten arvostavan paljon sitä, että heidän asioistaan ja tilanteestaan ollaan aidosti kiinnostuneita. Avun tarjoamisen lisäksi neuvontapisteen työntekijän onkin oltava nuorille välittävä aikuinen, joka kuuntelee ja ymmärtää heidän ajatusmaailmaansa. Ohjauskontaktia hakiessaan nuoret myös olettavat, että aikuinen kuuntelee heitä luottamuksellisesti. (Linnakangas & Suikkanen 2004, 63.)

3.2.2 Kerhot ja harrasteryhmät

Olkkari tarjoaa nuorille myös toiminnallisuutta ja ryhmätoimintaa matalan kynnyksen periaatetta noudattaen. Keskiviikko-iltapäiväisin Olkkarissa järjestetään teemallista toimintaa ja kerhoja kuten Avartti-toimintaa, You Tube –jätkäsakkia ja tyttöjeniltoja. Toiminnasta ovat vetovastuussa etsivät nuorisotyöntekijät, jolloin Olkkari-hankkeen rooli toiminnallisissa iltapäivissä on pienempi. (Olkkari-hanke 2013, 7–8.)

Kerhojen ja harrasteryhmien lisäksi Olkkarissa järjestetään teemaviikkoja yhdessä eri tahojen kanssa. Ryhmätoiminnan ja toiminnallisuuden avulla pyritään tuomaan Olkkaria ja sen toimintaa paremmin nuorten tietoisuuteen, tukemaan nuoria aktiivisuuteen sekä parantamaan heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. (Olkkari-hanke 2012, 16–17.)

Vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen kehittymisen lisäksi nuorille on hyötyä myös siitä, että he saavat kerhojen, harrasteryhmien ja teemaviikkojen kautta toisiltaan vertaistukea. Vaikka kaikki ryhmän jäsenet eivät jakaisikaan asioitaan muille, myös nämä tukea antamattomat henkilöt kuuluvat Mikkosen (2011) mukaan ryhmäläistensä sosiaalisiin verkostoihin. Sosiaalisen verkoston kasvaminen voi luoda nuorille myös mahdollisuuksia uusien ystävyysuhteiden solmimiselle. (Mikkonen 2011, 207–208.) Olkkarin kerhot ja muut aktiviteetit eivät ole varsinaista vertaistukitoimintaa, mutta siitä huolimatta ne muodostavat toiminnallisia vertaisryhmiä, jotka tuovat nuorille konkreettisen tekemisen lisäksi myös paljon henkistä hyvää (Mikkonen 2011, 206).

3.2.3 Tapahtumat

Olkkari järjestää runsaasti erilaisia tapahtumia, joista osan suunnittelussa on mukana nuorten tuotantotiimi. Näin tapahtumiin saadaan mukaan nuorten näkökulma, minkä lisäksi itse nuori oppii tapahtumatuottamisen rakennetta, yhteistyötahojen kanssa toimimista, mainontaa ja markkinointia, organisoimiseen ja ohjaamiseen liittyviä taitoja sekä vastuunkantoa. Ohjaajan rooliksi jää toimia nuorten tuotantotiimin assistenttina, kokoonkutsujana sekä neuvojana. Päävastuu ideoinnista ja toteutuksesta jätetään silti nuorille ja heidän yhteistyökumppaneilleen. (Olkkari-hanke 2012, 18.)

Vaikka nuorten tuotantotiimi perustettiin vasta syksyllä 2012, jo kevään 2013 aikana he olivat mukana kolmessa eri tapahtumassa: Open Stage -tapahtumassa, LiveSavobändikisassa sekä Kesäkatu 2013 –tapahtumassa, johon he suunnittelivat ja organisoivat Olkkari-Areenan. (Olkkari-hanke 2012, 18; Olkkari-hanke 2013, 10.) Olkkarin näkyvyys lisääntyy nuorten järjestämien tapahtumien kautta, ja samalla Olkkarin maine osallistuvana ja osallistavana tahona tulee laajemmin mikkeliäisten tietoisuuteen. Samalla kynnyksellä tulla käymään Olkkarissa madaltuu. (Olkkari-hanke 2012, 18.)

3.3 Tukipalvelut

Olkkarin ovien takaa löytyvät myös Mikkelin kaupungin 13–19-vuotiaille suunnatut päihde- ja mielenterveyspalvelut, 15–21-vuotiaille suunnatut lastenhuollon tukipalvelut sekä 21–vuotiaille asti järjestettävä lastenhuollon jälkihuolto. Tukipalvelujen puit-

teissa järjestetään tapahtumia ja pidetään yllä erilaisia ryhmiä. (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013.)

Nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluista vastaavat päihdetyön ohjaajat, psykiatrisen sairaanhoitaja sekä psykologi. Nuorten lisäksi apua tarjotaan vanhemmille sekä tarvittaessa myös muille nuoren elämässä mukana oleville toimijoille. Tukipalveluiden ja jälkihuollon työntekijöistä nuori saa rinnalleen aikuisen, joka auttaa nuorta aikuistumisen polulla ja arjen asioiden järjestelyssä. (Olkkari 2014.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TEHTÄVÄT

4.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Tutkimuksen kohteena ovat Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palvelut. Koska tarkoituksenamme on tutkia Olkkarin palveluja, tutkimuksemme kohdejoukoksi valitaan luonnollisesti palveluja käyttävät nuoret. Tutkimukseen osallistuvat nuoret ovat 14–26-vuotiaita.

4.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää Olkkari-hankkeen näkökulmasta, mitä mieltä nuoret ovat Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista. Tarkoituksenamme on saada kirjattua ylös mahdollisimman laajasti nuorten näkemyksiä ja mielipiteitä, jotta tutkimuksemme tuloksia voitaisiin hyödyntää Olkkarin toiminnan vakinaistamisen hyödyllisyyttä perusteltaessa.

Tutkimuksessa etsimme vastauksia kysymykseen:

”Millaisia näkemyksiä nuorilla on Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista?”

5 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT, TOTEUTUS, AINEISTO JA ANALYYSI

5.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimuksessamme käytimme sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää; kyselyä ja haastattelua. Triangulaatio tarkoittaa eri aineistojen, teorioiden ja/tai menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. Denzin (1978) on määritellyt neljä erilaista triangulaation tapaa: aineisto-, tutkija-, teoria- ja menetelmätriangulaatio. Triangulaatiota ei tule käyttää vain sen itsensä vuoksi vaan sen käytölle on oltava hyvät perusteet. Sen avulla saadaan muun muassa laajempi kuva tutkimuskohteesta ja useampia näkökulmia asiaan. Käytimme opinnäytetyössämme menetelmätriangulaatiota, missä ensin keräsimme ja kartoitimme tietoa webropol-kyselyn avulla ja sen jälkeen osallistuimme nuorten kuulemistilaisuuteen, joka vähäisen osallistujamäärän takia muuttui haastattelua muistuttavaksi tilanteeksi. Nämä haastattelut selittivät kyselyn tuloksia ja olivat kyselytulosten lomassa esimerkkeinä. (Eskola & Suoranta 1998, 69; Hirsjärvi & Hurme 2000, 28.)

5.1.1 Kysely

Kysely on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Englanninkielinen termi ”survey” tarkoittaa sellaista kyselyä, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa tietoa kerätään standardoidussa muodossa ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietyistä perusjoukosta. Standardoituus eli vakiointi tarkoittaa sitä, että kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Surveyllä on pitkät perinteet ja nykyisin käytetään monia surveytutkimuksen tyyppisiä, joista galupitutkimus on tunnetuin. Kyselytutkimuksen aineisto käsitellään yleensä kvantitatiivisin menetelmin. (Hirsjärvi ym. 2009, 193-194; Vilka 2007, 28.)

Kyselylomaketta käytetään, kun kyse on yleiskartoituksesta ja havaintoyksikkönä on henkilö ja häntä koskevat asiat esimerkiksi mielipiteet ja asenteet (Valli 2001, 29; Vilka 2007, 28). Aineiston keräämiseen on olemassa kaksi erilaista päätapaa: postijä verkkokysely sekä kontrolloitu kysely, joista käytimme ensiksi mainittua. Siinä lomake lähetetään tutkittaville, jotka täyttävät sen itse ja lähettävät sen postitse takaisin tutkijalle, palautuskuoressa, jonka postimaksu on valmiiksi maksettu. Vastaajille kannatta lähettää muistutus vastaamisesta. Sähköisesti toimitetussa kyselyssä kyselyn

tai muistutuksen lähettämisestä ei koidu juurikaan kustannuksia. Kyselyn yksi tärkeimmistä asioista on lomakkeiden postittamisen tai verkossa lähettämisen ajoitus. Se kannattaa suunnitella hyvin, jottei tutkimuksen vastausprosentti jää sen takia liian alhaiseksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 196; Vilkka 2007, 28.)

Kyselytutkimuksen yksi etu on se, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, koska tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja siinä voidaan kysyä monia asioita. Kyselyn etuna on myös sen tehokkuus: se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä sekä tekee aineiston käsittelyä ja analysoinnista helppoa, koska siihen on kehitelty omat tilastolliset analyysitavat ja raportointimuodot. Aineisto voidaan nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla. Myös kyselytutkimuksen kustannukset pienenevät ja aikataulu voidaan arvioida melko tarkasti. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Kyselytutkimuksessa vastaaja voi valita itselleen sopivan ajan vastaamiseen ja rauhassa pohtia ja tarkastaa vastauksia. Hyvänä puolena on se, ettei tutkija pysty vaikuttamaan omalla olemuksellaan ja läsnäolollaan vastauksiin. Kyselytutkimuksen luotettavuutta parantaa se, että tieto kerätään standardoidusti eli jokaiselle vastaajalle esitetään kysymykset samassa muodossa. (Valli 2001, 31.)

Ennen kyselyn aloittamista pitää ottaa huomioon muutama asia. Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat täytyy olla selvillä ja pitää mielessä myös koko kyselyn suunnittelun ja toteuttamisen ajan, koska tällöin tiedetään mitä tietoa aineiston keruulla pyritään löytämään ja samalla vältetään turhilta kysymyksiltä ja muistetaan kysyä kaikki olennainen. (Valli 2001, 29.)

Kysymysten muodossa ja asettelussa on oltava huolellinen, koska kyselytutkimuksessa vastaaja ei voi tarkentaa kysymysten merkitystä, joten kysymysten tulee olla yksiselitteisiä eikä niissä saa olla väärin ymmärryksen mahdollisuutta. Lomakkeen pitäisi pystyä kommunikoimaan vastaajan kanssa, joten sen rakenteen logiikka on mietittävä vastaajien lähtökohdista käsin. Sanamuto kannatta muotoilla vastaajalle henkilökohtaiseksi. Kysymysten järjestystä tulee myös miettiä. Niiden tulee edetä loogisessa järjestyksessä ja samaan asiaan tai toisistaan riippuvat kysymykset on syytä asettaa peräkkäin. Helpot kysymykset kannattaa laittaa lomakkeen alkuun ns. lämmittelykysymyksiksi ja arkaluontoisemmat ja vaikeammat kysymykset loppuun. Johdattelevia ja tutkimuksen luotettavuutta arvioivien kontrollikysymysten käyttämistä tulee välttää. Luotettavuutta arvoivissa kysymyksissä samaa asiaa kysytään kahteen kertaan ja näin

voidaan verrata vastausten yhtäläisyyttä ja kontrolloida vastaajan paneutumista vastaamiseen. Kontrollikysymykset tulee muotoilla niin, ettei vastaaja huomaa niiden olemassa oloa eli täysin samaa kysymystä ei voi kysyä kahta kertaa vaan sanamuotoa tulee muuttaa. (Valli 2001, 29, 30.)

Kun kysymyslomakkeen rakennetta laaditaan, tulee huomiota kiinnittää lomakkeen pituuteen, kysymysten määrään, selkeyteen ja ulkoasuun. Vastaajan mielenkiinnon on säilyttävä alusta loppuun saakka, joten lomakkeen tulisi näyttää helposti täytettävältä ja houkuttelevalta, jotta vastausprosentti olisi suurempi. Vastaaminen ei saa viedä kohtuuttomasti aikaa ja vastaamisesta on luotava vastaajalle miellyttävä kokemus, johon hän on motivoitunut. Tällöin saadaan mahdollisimman paljon vastauksia ja totuudenmukaisia vastauksia. (Valli 2001, 29, 30)

Kysymysmuotoja on monia, mutta yleisimmät muodot ovat avoimet kysymykset, monivalintakysymykset, sekamuotoiset kysymykset ja asteikkoihin eli skaaloihin perustuvat kysymystyypit. Avoimissa kysymyksissä esitetään vain kysymys ja jätetään tila vastaukselle. (Hirsjärvi ym. 2009, 198.) Avointen kysymysten tarkoituksena on saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä. Sen vuoksi vastaamista pyritään rajaamaan mahdollisimman vähän. (Vilka 2007, 68.) Vastausten joukoista voi löytyä myös hyviä ideoita, kun vastaaja saa vapaasti muotoilla vastauksensa ja avointen kysymysten avulla voidaan saada vastaajan mielipide selville perusteellisemmin (Valli 2001, 46). Monivalintakysymyksissä, tutkija on laatinut valmiiksi vastausvaihtoehdot, joista vastaaja valitsee merkitsemällä rastin tai rengastamalla lomakkeesta yhden tai useamman vaihtoehdon, jos sellainen ohje on annettu (Hirsjärvi ym. 2009, 199). Monivalintakysymyksiä laadittaessa tutkijalla täytyy olla mielikuva vastausvaihtoehdoista, joten hänen tulee tietää etukäteen, millaisia vastauksia vastaajat antavat kysymyksiin. Monivalintakysymyksissä tulee huomioida se, että vastaajalle täytyy löytyä aina oikea tai sopiva vastausvaihtoehto ja sopivia vastausvaihtoehtoja tulee olla vain yksi eivätkä mitkään vaihtoehdot saa olla päällekkäisiä. (Valli 2001, 45.) Tämän takia käytetään usein sekamuotoisia kysymyksiä, jotka ovat monivalintakysymysten ja avointen kysymysten välimuotoja. Niissä on annettu valmiiksi osa vastausvaihtoehdoista, joiden jälkeen on yksi avoin kysymys; muu, mikä –vaihtoehto. Sekamuotoista kysymystä käytetään, kun epäillään etteivät kaikkia vastausvaihtoehtoja tiedetä. (Vilka 2007, 69.) Asteikkoihin perustuvassa kysymystyypissä vastaajalle esitetään väittämiä ja hän va-

litsee niistä sen, miten paljon hän on samaa mieltä tai eri mieltä esitetyn väittämän kanssa (Hirsjärvi ym. 2009, 200).

Kysymysmuotojen lisäksi kyselylomakkeissa käytetään usein asenneasteikkoja. Esimerkiksi mielipidetiedusteluissa on usein esitetty väittämiä suljettujen kysymysten muodossa, joihin vastaaja ottaa kantaa valmiiksi laadittujen asteikkotyypisin vastausvaihtoehtoin. Tyypillisimmin käytetyt asenneasteikot ovat Likertin asteikko ja Osgoodin asteikko. (Heikkilä 2008, 52-53.)

Likertin asteikko on 4- tai 5-portainen järjestysasteikon tasoinen asteikko, jota käytetään mielipideväittämissä, jossa ääripäinä ovat vaihtoehdot *täysin samaa mieltä* ja *täysin eri mieltä*. Vastaaja valitsee asteikolta vastausvaihtoehdon, joka kuvaa parhaiten hänen omaa käsitystään. Osgoodin asteikkossa vastaajille esitetään väitteitä, joissa vastausvaihtoehdot ovat 5- tai 7-portaisena asteikkona. Asteikon ääripäinä ovat vastakkaiset adjektiivit ja negatiivisia ääripäätä merkitään miinusmerkkisillä arvoilla ja positiivisia plusmerkkisillä arvoilla. Miinusmerkkisiä arvoja on kuitenkin ikävä syöttää, joten asteikko voidaan numeroida yhtä yhvin positiivisilla arvoilla 1-5 tai 1-7. (Heikkilä 2008, 53-54.)

Ennen kuin kyselylomake julkaistaan tai lähetetään vastaajille ja aloitetaan aineiston keruu, lomake tulee testata. Testaaminen ei tarkoita lomakkeen kommentoimista vaan sitä, että tehdään konkreettinen koekysely, jossa testaajina voivat olla asiantuntijat, perusjoukkoon kuuluvat tai vastaavat henkilöt. Testaamisen avulla arvioidaan muun muassa lomakkeen toimivuutta suhteessa tutkimusongelmaan (puuttuuko olennaisia kysymyksiä tai onko mukana tarpeettomia kysymyksiä), kysymysten selkeyttä ja yksiselitteisyyttä, kysymysten kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata sekä lomakkeen pituutta ja vastaamiseen käytetyn ajan kohtuullisuutta. (Vilka 2007, 78.) Kyselylomakkeen mukaan laaditaan yleensä saatekirje, jonka tehtävänä on selvittää vasataajalle tutkimuksen taustaa ja vastaamista sekä saada hänet motivoitumaan vastaamiseen (Heikkilä 2008, 61).

5.1.2 Haastattelututkimus

Haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja on ennalta suunniteltua päämäärähaakuista toimintaa, siksi voidaan puhua tutkimushaastattelusta. Haastattelu on käyte-

tyimpiä tiedonkeruu muotoja, sillä se sopii joustavuutensa ansiosta moniin eri tutkimustarkoituksiin. Haastattelu voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna ja näitä haastattelumuotoja voidaan käyttää tutkimuksessa toisiaan täydentävinä. (Hirsjärvi ym. 2000, 42, 34; Hirsjärvi ym. 2009, 210.)

Tutkimushaastattelu voidaan jakaa eri haastattelulajeiksi sen mukaan, miten strukturoitu ja miten muodollinen haastattelutilanne on. Kolme yleisintä ryhmää ovat strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu, joista teemahaastattelua käytimme tutkimuksessamme. (Hirsjärvi ym. 2009, 208.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa oleellisinta on yksityiskohtaisten kysymysten sijaan se, että haastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa. Näin ollen tämä vapauttaa pääosin haastattelijan tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavan äänen kuuluviin. Teemahaastattelussa huomioidaan ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä. Siinä otetaan huomioon myös se, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi ym. 2000, 47-48.)

Haastattelussa ollaan suoraan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, mikä luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. Tämän lisäksi on mahdollista saada esille vastausten taustalla piileviä motiiveja. Nonverbaaliset vihjeet ja viestintä auttavat vastausten ymmärtämisessä ja joskus jopa ymmärtämään merkityksiä toisin kuin alussa ajateltiin. (Hirsjärvi ym. 2000, 42, 34.) Haastattelun merkittävänä etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin on se, että siinä aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti tilanteen mukaan ja vastaajaa myötäillen. Haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista muuttaa ja on enemmän mahdollisuuksia tulkita vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 205.) Haastattelijalla on esimerkiksi mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä ja selventää ilmausten sanamuotoa. Haastattelua voidaan pitää joustavana myös siksi, että siinä haastattelua ei ymmärretä tietokilpailuksi. Lisäksi haastatteluun voidaan valita sellaiset henkilöt, joilla on kokemusta tutkittavasta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa vaastaamattomuus ei ole ongelma ns. yleistettävyyden kannalta, sillä sen tarkoitus ei ole yleistää. Haastattelututkimuksessa luottamus on tärkeä asia. Tutkijan tulisi kyetä luomaan haastattelutilanteeseen luottamuksel-

linen ilmapiiri ja motivoida haastateltava osallistumaan haastattelutilanteeseen täysipainoisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73-74; Puusa 2011 77-78.)

5.2 Kyselyn toteutus

Opinnäytetyössämme käytimme ensimmäisenä ja ensisijaisena aineistokeruumenetelmänä kyselyä. Valitsimme kyselyn, koska sen avulla tavoitimme kattavimmin ja parhaiten kohderyhmämme eli nuoret. Meillä ei ollut tiedossa vastaajien yhteistietoa, joten helpoin tapa tavoittaa ja saadat heidät vastaamaan oli tehdä kysely Internetin kautta Webropol-kyselynä.

Kyselylomaketta tehdessä piti huomioida se, että kysymykset olivat sellaisia, joiden kautta oli mahdollisuus saada vastaus tutkimusongelmaan. Kysymysten laadinnassa saimme apua opinnäytetyön ohjaajaltamme sekä työelämä-yhteistyökumppaniltamme, Mikkelin Olkkarilta.

Kyselylomake (liite 2) koostui neljästä osa-alueesta: taustakysymykset, yhteydenottoon liittyvät kysymykset, nuorten kohtaamiseen liittyvät kysymykset ja Olkkarin toimintaa ja näkyvyyttä koskevat kysymykset. Taustatietoihin kuului vastaajien sukupuoli, ikä, mitä palveluita on käyttänyt ja mitä kautta sai tietää Olkkarista. Toisessa osiossa käsiteltiin sitä, millä tavoin on ottanut yhteyttä Olkkariin, kuinka helppoa yhteydenotto on ja miten sitä voisi helpottaa. Kolmas osio käsitteli nuoren ja työntekijän kohtaamista, kuinka helppoa Olkkarissa käyminen on ja millä tavalla mieluiten hoitaa asioita. Viimeisen osion kysymyksillä selvitimme nuorten mielipiteitä Olkkarin toiminnasta ja näkyvyydestä sekä pyysimme niihin kehittämisideoita.

Kyselylomakkeessa käytimme monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä, sekamuotoisia kysymyksiä sekä asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Eri kysymysmuotoja käyttämällä pyrimme varmistamaan sen, että jokainen asia tulee kysytyksi mahdollisimman selvällä ja hyvällä tavalla. Kyselylomake näytti myös mielenkiintoisemmalta, mikä motivoi vastaajia vastaamaan paremmin. Kysymykset eteni-
vät loogisessa järjestyksessä, jolloin kysely oli vastaajille selkeä. Kyselylomaketta tehdessä kiinnitimme huomiota siihen, että kysymykset on esitetty selkeästi ja yksiselitteisesti, kyselystä ei tule liian pitkä ja sen ulkoasu on mielenkiintoa herättävä ja siisti.

Teimme kyselyn webropol-ohjelmalla ja sieltä saadun kyselyn linkin ja kirjoittamamme saatekirjeen (liite 1) lähetimme Mikkelin Olkkarin työntekijälle, joka huolehti ne Olkkarin kotisivulle, jonka kautta nuoret pystyivät käydä vastaamassa kyselyyn. Toteutimme kyselyn aikavälillä 23.1.–16.2.2014.

5.3 Haastattelun toteutus

Toinen opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmä oli haastattelu, jolla pyrimme saamaan lisätietoa ja syvällisempiä näkemyksiä aiheesta. Haastattelut selittivät kyselyn tuloksia ja toimivat kyselytulosten ohessa esimerkkeinä. Jos tutkimus olisi ollut pelkän kyselylomakkeen varassa, olisi tulokset saattaneet jäädä liian pintapuolisiksi.

Osallistuimme nuorten kuulemistilaisuuteen, mutta paikalle saapui vain kaksi nuorta, joten tilanne muuttui enemmänkin kahden nuoren haastatteluksi. Tilanne muistutti teemahaastattelua. Meidän roolimme oli olla mukana kuuntelemassa ja kysymässä nuorten mielipiteitä ja kokemuksia Olkkarin toiminnasta. Tilaisuuden järjestämisestä vastasi Mikkelin Olkkari ja haastattelijoina toimivat kaksi Olkkarin toimintaa arvioivaa henkilöä.

5.4 Aineisto ja aineiston analyysi

Tutkimuksemme aineisto koostuu 29 kyselyvastauksesta ja kahdesta haastattelusta. Kyselyyn vastanneista 55 % on naisia ja 45 % miehiä. Vastajat ovat iältään 14–26 -vuotiaita. Haastatteluaineisto muodostui naisen ja miehen haastatteluista.

Webropol-ohjelman kautta suoritettuun kyselyn tulosten järjestämisen yhteydessä emme huomanneet sen sisältävän virheellisyyksiä, mutta jotkin vastauksista olivat etenkin avokysymysten kohdalta vajaita. Rajallisen ajan ja vastaajien anonyymiuden takia emme kokeneet tarpeelliseksi ja järkeväksi käydä täydentämään tietoja lisähaastatteluilla tai täydentävillä kyselyillä. (Hirsjärvi ym. 2007, 216–217.)

Aloitimme aineiston järjestämisen (Hirsjärvi ym. 2007, 217) Webropol-ohjelman tuottamia raportteja silmäillen. Ohjelma teki kyselystä perusraportin, jossa tulokset näkyivät sekä määrällisesti että prosentuaalisesti laskettuina. Tulosten analysoinnissa käy-

timmekin lähinnä aineistoin selittämiseen pyrkivää lähestymistapaa, sillä sen avulla pystyimme tuomaan parhaiten esiin kyselyn tulokset ja niistä tehdyt päätelmät (Hirsjärvi ym. 2007, 219).

Avokysymyksiä kyselyssämme oli yhteensä kymmenen kappaletta, ja niiden analysointia helpottaaksemme jaottelimme kunkin kysymyksen vastaukset 2-4 kategoriaan. Ilmeisesti avokysymysten suuri määrä oli vähentänyt innostusta vastaamiseen, mutta vähistäkin vastauksista löytyi paljon hyvää ja käyttökelpoista materiaalia. Neljään strukturoituun kysymykseen oli mahdollista antaa tarkennusta avoimen vastauksen kautta, pelkästään strukturoituja kysymyksiä oli seitsemän kappaletta.

Kuulemistilaisuuteen osallistui vain kaksi nuorta, mikä sai tilaisuuden muistuttamaan teemahaastattelua, sillä yksityiskohtaisten kysymysten sijaan keskustelua pidettiin yllä tiettyjen teemojen puitteissa. Nuoret saivat kertoa näkemyksiään ja kuvailla Olkkarin olemassaolon merkitystä vapaasti omien kokemustensa pohjalta. (Hirsjärvi ym. 2007, 47–48.) Äänitimme koko lähes kaksi tuntia kestäneen tilaisuuden, jonka jälkeen litteroimme äänitteen. Litteroinnissa käyttökelpoista materiaalia syntyi 14 sivun verran.

Käyttötarkoitukseen nähden tutkimuksen aineisto jäi suhteellisen pieneksi, mikä vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen ja siirrettävyyteen. Aineistossa näkyi kuitenkin selkeästi nuorten näkemyksiä Olkkarin matalan kynnyksen palveluista, mikä riitti vastaamaan tutkimuskysymykseemme.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

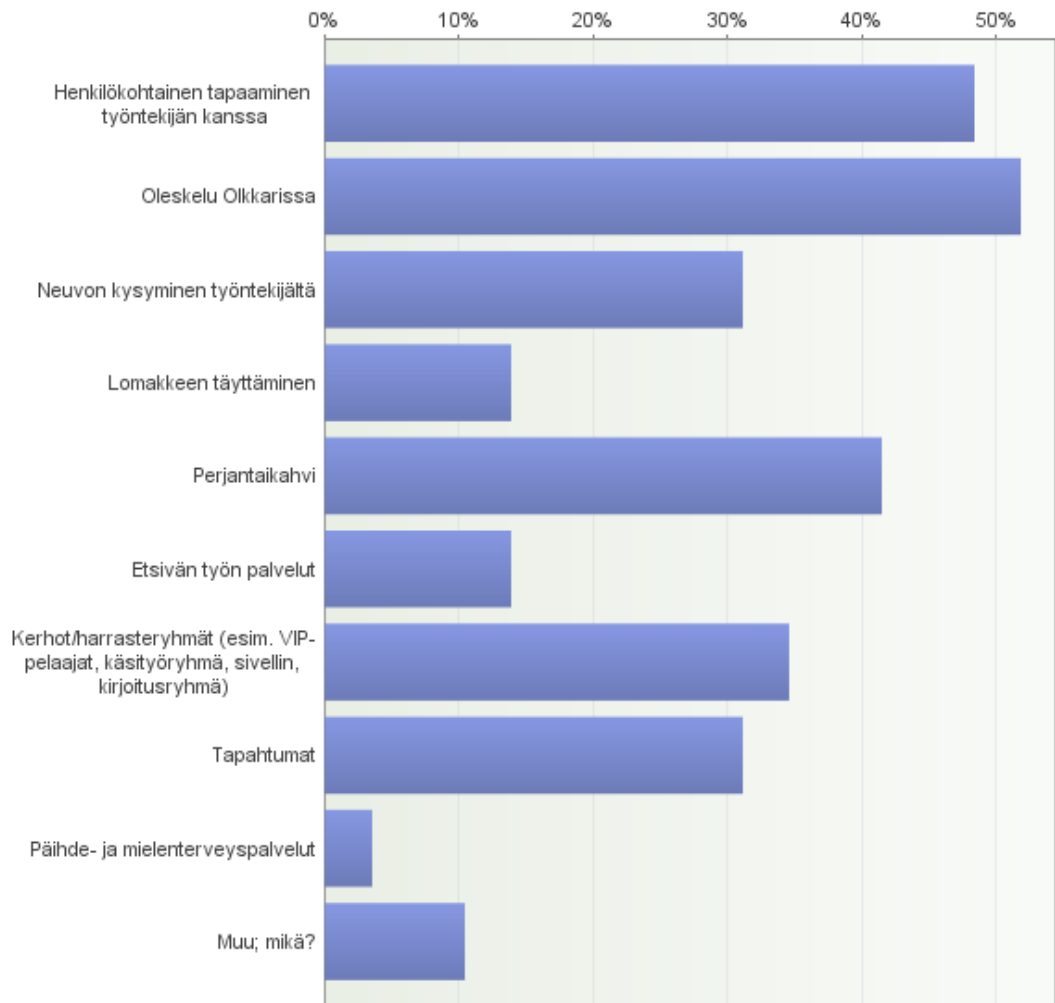
Kyselyyn vastanneista nuorista 55 % (n=16) oli naisia ja 45 % (n=13) miehiä. Heistä 62 % oli 14–19-vuotiaita ja 34 % 20–26-vuotiaita. Yksi vastaajista ei halunnut kertoa ikäänsä. Kuulemistilaisuuteen osallistuneista nuorista toinen oli nainen ja toinen mies. Kummaltakaan heistä ei kysytty ikää.

48 % kyselyyn vastanneista kertoi käyneensä Olkkarissa henkilökohtaisessa tapaamisessa työntekijän kanssa ja 52 % kertoi oleskelevansa Olkkarissa muuten vaan. Nämä kaksi toimintoa ovat ne, jotka kyselyn mukaan vetävät nuoria eniten Olkkariin. Myös

haastatellussa olleet nuoret kertoivat käyttäneensä kumpaakin näistä palveluista. Kolmanneksi suosituimmaksi Olkkarin toiminnoksi nousi perjantaikahvi, johon vastanneista oli osallistunut 42 %.

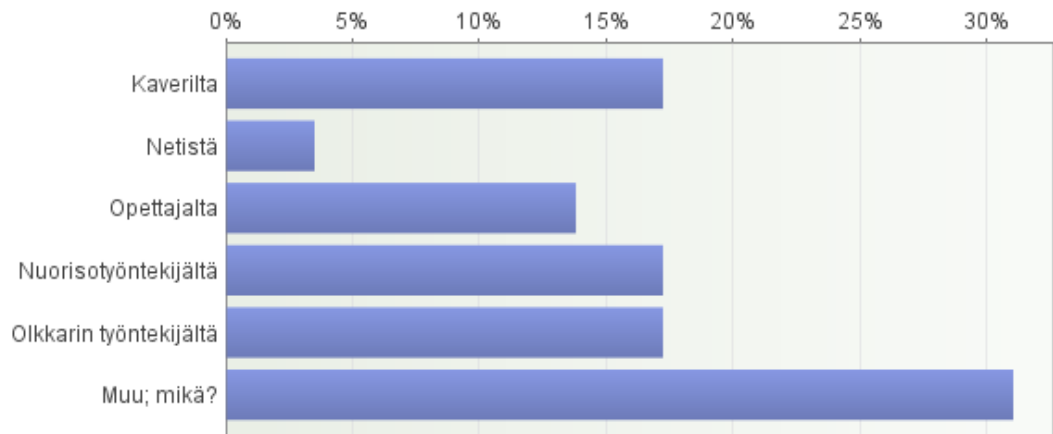
34 % vastanneista oli osallistunut myös Olkkarissa järjestettäviin kerhoihin ja harrasteryhmiin, tapahtumat olivat vetäneet puoleensa 32 % nuorista. Tuloksen perusteella voi päätellä, että Olkkarin toiminnalla on syrjäytymistä ja yksinäisyyttä ehkäiseviä vaikutuksia, sillä Ellosen (2008) mukaan löyhä ja pirstaloitunutkin ryhmä voi tuottaa nuorelle kokemuksen johonkin kuulumisesta. Jos Olkkarin kerhot ja harrasteryhmät tarjoavat osallistujalleen vastavuoroista, sosiaalista pääomaa tukevaa toimintaa, voivat ne parantaa nuorten hyvinvointia sekä tukea mielenterveyttä ja esimerkiksi yhteiskuntaan integroitumista (Ellonen 2008, 40 & 144).

Neuvoa työntekijältä muuten kuin henkilökohtaisessa tapaamisessa Olkkarista oli käynyt kysymässä 31 % vastanneista ja apua lomakkeen täyttämiseen oli hakenut 14 %. Lisäksi kaksi vastaajaa kertoi hakeneensa Olkkarista apua opinnäytetyön tekemiseen ja yksi oli käynyt Olkkarissa nuorisovaltuuston kokouksen takia (kuvio 1).

KUVIO 1. Mitä Olkkarin palveluita käytät tai olet käyttänyt?

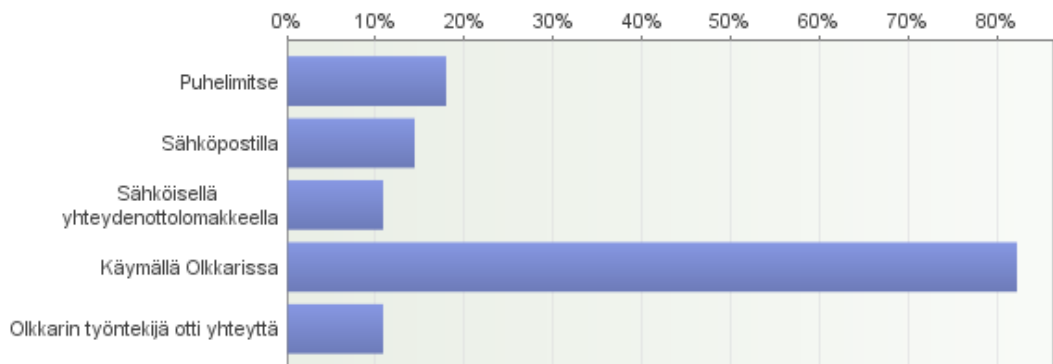
Kun vastaajilta tiedusteltiin, mitä kautta he olivat saaneet tietää Olkkarin olemassaolosta (kuvio 2), 17 % kertoi kuulleensa asiasta kaverilta, 17 % nuorisotyöntekijältä ja 17 % Olkkarin työntekijältä. 14 % oli saanut tiedon Olkkarista opettajan kautta. Loput kertoivat kuulleensa palvelusta esimerkiksi netistä, sosiaalitoimistosta ja omilta vanhemmilta.

KUVIO 2. Mitä kautta sait tietää Olkkarista?

6.2 Yhteydenotto Olkkariin

81 % (n=23) kyselyyn vastanneista nuorista kertoi ottaneensa yhteyttä Olkkariin (kuvio 3) menemällä käymään siellä konkreettisesti. 18 % kertoi myös soittaneensa Olkkariin, sähköpostilla yhteyttä oli ottanut 15 % vastanneista. Vain 11 % (n=3) vastanneista kertoi käyttäneensä Olkkarin sähköistä yhteydenottolomaketta. 11 % kyselyyn vastanneista ja toinen haastatelluista nuorista kertoi myös Olkkarin työntekijän ottaneen heihin yhteyttä.

KUVIO 3. Millä tavalla olet ottanut yhteyttä Olkkariin?

Kun tiedustelimme kyselyn nuorilta kuinka helppoa Olkkariin on ottaa yhteyttä, yli puolet (52 %) vastaajista kertoi sen olevan erittäin helppoa. Helppoa sen kertoi olevan 20 % ja ei helppoa muttei vaikeakaan 17 % vastanneista. 10 % vastanneista koki yhteydenoton olevan vaikeaa. Nuoret ehdottivat, että yhteydenottoa voisi helpottaa esimerkiksi sosiaalista mediaa hyödyntämällä sekä tapahtumia ja toimintaa lisäämällä. Tuloksista voi päätellä, että Olkkarin toiminnassa toteutuu varsin hyvin Törmän

(2009) kuvailema matalan kynnyksen periaate: Olkkariin ja sen palveluiden piiriin on helppoa ja vaivatonta päästä.

Kysyimme nuorilta, onko Olkkariin helpompi ottaa yhteyttä kuin muihin heille palveluita tarjoaviin paikkoihin, esimerkiksi Kelaan tai Työvoimatoimistoon, ja jos on niin miksi. Tähän avokysymykseen tuli kyselyssä 22 vastausta. 77 % (n=17) vastanneista koki, että Olkkariin on helpompi ottaa yhteyttä. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että Olkkari ei tunnun niin virastomaiselta, asiat hoituvat siellä nopeasti ja ilmapiiri on rennompia. 18 % vastanneista ei osannut kommentoida asiaa ja yksi vastaaja kertoi, että Olkkarin epäselvät toimintatavat tekevät yhteydenotosta vaikeaa.

Haastattelutilanteessa käytiin paljon keskustelua siitä, kuinka vaikeaa aikuisellekin voi olla selviytyä yksin eri virastoiden paperiviidakoista. Nuorille tilanne on uusi, eivätkä he aina edes tiedä, mitä velvollisuuksia ja oikeuksia heille kuuluu. Haastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat, että Olkkarin kautta asioiden hoitaminen on helpompaa, sillä siellä heidät otetaan vastaan avoimesti ja yksilöllisesti ja heille puhutaan nuorten ymmärtämällä kielellä.

”—jos marssit suoraan sinne sossutoimistoon, ni sit on vähä semmonen mitähän mä täällä tekisin. Tää on avoimempi paikka, tääl on nuoren helpompi olla ja jutella, että must tuntuu ainakii, et Olkkarin luotto on varmaa paljo korkeempi ku jonku sosiaalityöntekijän, joka istuu siel sosiaalitoimistossa. —Täällä ihmiset on ystävällisempiä. Vähä niinku kotia tulis, sanotaanko näi, että tääl on rento ilmapiiri, eikä kukkaa oo sillee, että no, ei oo sitä ns. lakitekstiä.”

Vänskä ym. (2011) korostavat, että ohjaustilanteessa puhumistyyllillä on paljon merkitystä, sillä kielen avulla ohjaaja välittää viestejä ohjattavalleen ja toisinpäin. On siis oleellista, että ohjaaja löytää yhteisen kielen ja käsitteet ohjattavansa kanssa, jotta asioista pystytään keskustelemaan sujuvasti. (Vänskä ym. 2011, 36-37 ?, 69.) Olkkarin työntekijät vaikuttavat löytäneen hyvin nuorten maailmaan sopivan kommunikointityylin, ja yhdessä muiden yhteydenottoa helpottavien seikkojen kanssa se madaltaa nuorten kynnystä hakeutua palveluiden piiriin.

6.3 Kohtaaminen

Kyselyyn vastanneista nuorista 38 % koki, että Olkkariin saapuessaan heidän on helppo tavoittaa työntekijät. 24 % (n=7) koki työntekijöiden tavoittamisen olevan jopa erittäin helppoa. Loput vastanneista eivät olleet niin vakuuttuneita työntekijöiden tavoittamisen helppoudesta, mutta vain 10 % (n=3) koki, ettei se ole yhtään helppoa.

Lähes puolet (48 %) kyselyn nuorista kertoi, että työntekijöiden kanssa on erittäin helppoa puhua asioista. Helppoa puhuminen oli 21 %:lle nuorista. Tämänkin kysymyksen kohdalla loput vastanneista olivat epävarmempia asian suhteen, mutta taas vain 10 % oli sitä mieltä, ettei työntekijöiden kanssa puhuminen ole yhtään helppoa.

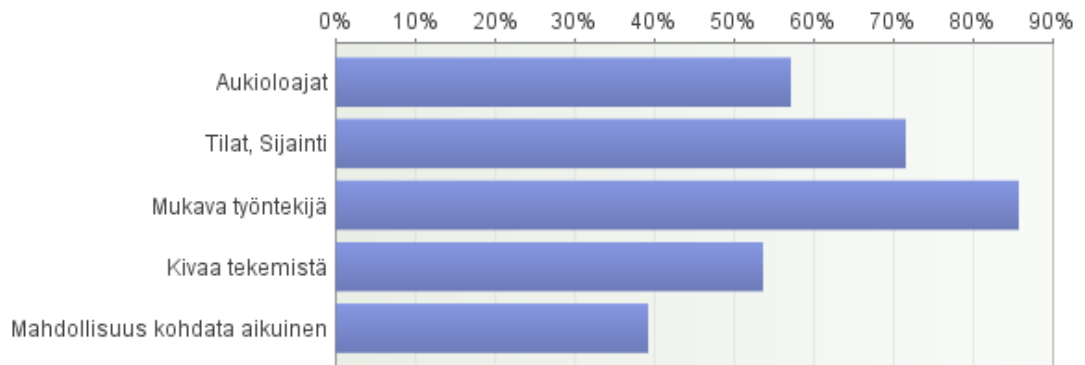
Kun tiedustelimme kyselyyn osallistuneilta nuorilta sitä, vaikuttavatko työntekijät halukkailta auttamaan, yli puolet (54 %) kertoi heidän vaikuttavan erittäin halukkailta. 18 % (n=5) oli kuitenkin sitä mieltä, etteivät työntekijät vaikuta yhtään halukkailta auttamaan. Loput vastanneista ripottelivat vastauksensa tasaisesti näiden ääripäiden väliin. Haastattelun nuoret kertoivat, että Olkkariin saapuessaan he kohtaavat iloisia, työhönsä motivoituneita ja nuorten asioista kiinnostuneita työntekijöitä.

”Se oikeesti kyseli, et mitä kuuluu ja mite on menny ja kaikkee, vaikkei sitäkää ehkä osannu alkuu arvostaa. Kyllähä se on jälkee päi, ku on miettiny, ni se on oikeesti välittäny, että mitä miulle kuuluu ja mite miulla menee.”

Erittäin tervetulleita Olkkariin kokivat olevansa puolet kyselyyn vastanneista. 18 % tunsii olevansa myös tervetulleita, mutta loput vastanneista eivät olleet aivan yhtä varmoja siitä, miten heidät otetaan Olkkarissa vastaan. 10 % vastanneista koki, etteivät he ole yhtään tervetulleita Olkkariin.

Lähes kaikki (95 %) kyselyyn vastanneet nuoret olivat sitä mieltä, että Olkkarissa käyminen on helppoa, mikä voi olla osasy syy siihen, että yhteydenotto hoidetaan useimmiten menemällä suoraan paikanpäälle. 86 % (n=24) kertoi Olkkariin menemistä ja yhteydenottoa helpottavaksi seikaksi (kuvio 4) mukavat työntekijät. Yli puolet (57 %) vastaajista nosti positiivisista seikoista esille myös Olkkarin tilat ja niiden sijainnin, aukioloajat sekä kivan tekemisen. Lähes 40 % (n=11) oli sitä mieltä, että myös aikuisen kohtaamisen mahdollisuus helpottaa Olkkariin menemistä ja yhteyden-

ottoa. Tämän tuloksen perusteella vaikuttaa siltä, että Olkkarin työntekijät näyttäytyvät nuorten silmissä luotettavina ja nuorten asioista kiinnostuneina aikuisina, sillä nämä ovat niitä piirteitä, joita nuoret pitävät merkityksellisinä kohdatessaan aikuisen (Linnakangas ja Suikkanen 2004, 63). Yksi kyselyyn vastanneista ei kuitenkaan kokenut Olkkariin menemisen olevan helppoa, sillä hän ei ollut varma, hoidettaisiinko hänen asiansa siellä.

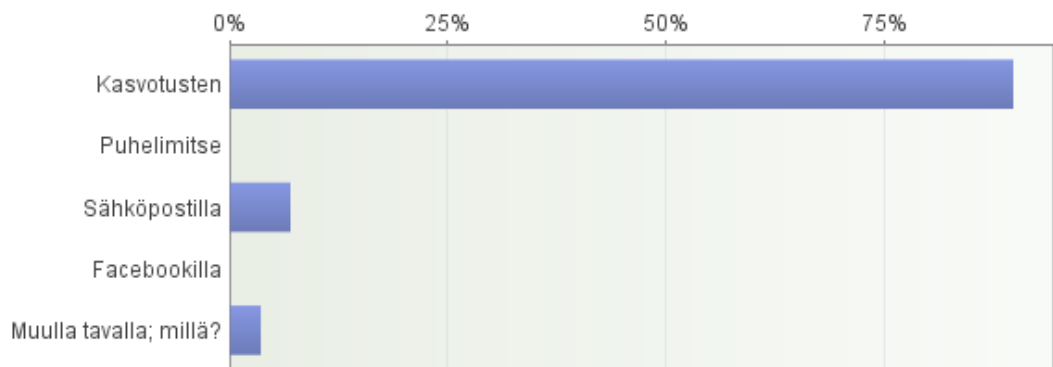
KUVIO 4. Mitkä seikat tekevät yhteydenottamisesta tai Olkkarissa käymisestä helppoa?

Kun tiedustelimme kyselyssä, onko nuorten mielestä tärkeää päästä juttelemaan Olkkarissa aikuisen kanssa kahden kesken, 83 % (n=19) kysymykseen vastanneista kertoi sen olevan tärkeää. Kahden kesken puhuminen koettiin helpommaksi kuin puhuminen suuremmassa ryhmässä, ja hyvinä puolina mainittiin myös esimerkiksi työntekijöiden vaitiolovelvollisuus sekä se, että Olkkarin työntekijältä saa ammattilaisen mielipiteen. Vänskä ym. (2011, 50–51) kertovat, että ohjaajan instituution antama valta ja asema herättävät usein kritiikkiä ohjaussuhteen tasavertaisuudesta, mutta nähtävästi nuorille tärkeämpää on se, että työtään tekevällä ohjaajalla on lain määräämä velvollisuus vaitioloon ja kasvua ja kehitystä tukevaan keskusteluun. Osa vastanneista mainitsi, että on hyvä päästä puhumaan jonkun aikuisen kanssa, jos ei halua jakaa asioitaan omien vanhempiansa kanssa. Toinen haastattelun nuorista kuvaili tilannettaan seuraavasti:

”Siis onha miul vanhemmatkii huolehtinu, mut sit taas ollu jotekii vähä sillee, et ei oo halunnu niitäkää huolestuttaa. Kyllähä ne tietää miun tilanteen, mut ei sitä osannu siltikää niiltä vanhemmilta mitää apua pyytää.”

Loput 17 % (n=4) vastanneista eivät olleet tarvinneet jutteluseuraa, ja kokivat siksi, ettei mahdollisuus aikuisen kanssa käytävään kahden keskeiseen keskusteluun ole tärkeä.

90 % (n=26) kyselyyn vastanneista nuorista kertoo hoitavansa asioitaan Olkkarin työntekijöiden kanssa mieluiten kasvotusten (kuvio 5). Kahden vastanneen mieluisin tapa asioiden hoitamiseen on sähköposti. Kukaan vastanneista ei haluaisi hoitaa asioitaan puhelimitse tai sosiaalisessa mediassa, mutta yksi vastaaja ehdotti, että Olkkarissa asiointiin voisi käyttää myös Skype-puheluita. Tulos tukee vahvasti Nuorten Paneelin (2011, 23–24) tutkimusta, jonka mukaan Facebook ei nuorten mielestä korvaa kasvokkain käytyjä tapaamisia, vaan se on väline näiden tapaamisten sopimiseen.

KUVIO 5. Hoitaisitko asioitasi mieluiten...

6.4 Olkkarin toiminta

Yli puolet (55 %) kyselyyn vastanneista kokee saavansa Olkkarista erittäin hyvin tarvitsemansa palvelut ja avun. Vain kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei Olkkari tarjoa heille palveluja ja apua, jota he tarvitsisivat. Olkkarin tavoitteena on ollut kerätä nuorille suunnatut palvelut helposti yhden oven takaa tavoitettaviksi (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013), ja toinen haastatteluun osallistunut nuori kuvailikin osuvasti, kuinka tämä tavoite on hänen kohdallaan toteutunut:

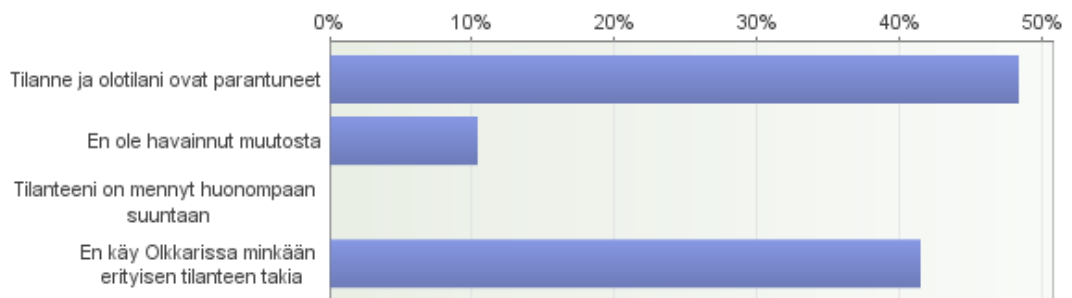
”Se oli nii hienoo, ku täältä sai kerralla sen kaiken tietämyksen ja kaiken avun, mitä tarvitsi, ja sit pysty hoitaa sen asian.”

Lähes puolet (48 %) kyselyn nuorista oli sitä mieltä, että heidän tilanteensa ja olotilansa ovat parantuneet Olkkarissa käymisen jälkeen. Myös toinen haastattelun nuorista koki Olkkarin vaikuttaneen elämäänsä vahvasti.

”Kyl tää on ollu tosi suuri apu miulle ja miun omassa kuntoutumisessa, vaikka se on vielä kii keske, mutta en miä ois todellakaa tässä ilma Olkkaria.”

11 % (n=3) kyselyyn vastanneista ei ollut huomannut mitään muutosta, mutta kenenkään tilannetta tai olotilaa Olkkarissa käyminen ei ollut myöskään huonontanut (kuvio 6). Loput vastanneista kertoivat, etteivät he käy Olkkarissa minkään erityisen tilanteen takia. Vaikka Olkkarin pääasialliseen kohderyhmään kuuluvatkin työvoima- ja sosiaalitoimen nuoret asiakkaat (Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari, projektisuunnitelma 2013), on se myös paikka, jonne kuka tahansa nuori voi tulla viettämään vapaa-aikaansa:

”Ku ei tänne tarvii tulla puhumaa, ku tääl voi pelata, tääl voi istuu, tääl voi vaa olla.”

KUVIO 6. Miten koet Olkkarissa käyntien vaikuttaneen omaan tilanteeseesi?

Kun tiedustelimme nuorilta, mitä palveluita Olkkarista pitäisi nykyisten lisäksi saada, useat toivoivat Olkkarin järjestävän enemmän tapahtumia. Lisäksi nuoret kaipaivat pidempiä aukioloaikoja, ruokaa, suurempia toimitiloja sekä enemmän hauskaa toimintaa.

Lähes puolet kyselyyn vastanneista oli täysin sitä mieltä, että Olkkarin palvelut ovat toimivia, Olkkarin tarjoama apu on tarpeellista ja että Olkkari tarjoaa nuorille jotakin, mitä muualta ei saa. Samaa mieltä olivat myös haastattelun nuoret. 7 % (n=2) kyselyn vastaajista oli sitä mieltä, etteivät Olkkarin palvelut ole ollenkaan toimivia, ja 10 %

kertoi, ettei tarjottu apu ole tarpeellista tai sellaista, mitä muualta ei löytäisi. Kun tiedustelimme kyselyssä, tietävätkö Mikkelin nuoret, mikä Olkkari on, vastauksia riitti suuntaan jos toiseenkin. Silti suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Olkkari on päässyt varsin hyvin nuorten tietoisuuteen.

6.5 Olkkarin näkyvyys

Reilusti yli puolet (72 %) kyselyyn vastanneista olivat joko samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että Olkkari on tarpeeksi näkyvillä ja esillä. Myös Olkkariin ja sen tapahtumiin liittyvää mainontaa koettiin olevan varsin riittävästi; vain muutamat nuoret olivat sitä mieltä, että näkyvyyttä ja mainontaa tulisi lisätä. Molemmat haastatteluun osallistuneista nuorista olivat sitä mieltä, ettei Olkkari ja sen palvelut ole saavuttaneet riittävästä näkyvyydestä. Jäi siis epäselväksi, tarvitseeko Olkkarin mainontaa parantaa jatkossa. Nuoret edistäisivät näkyvyyttä lisäämällä mainoksia katukuvaan sekä sosiaaliseen mediaan.

Yksi kyselyyn vastanneista painotti, että Olkkarin mainonnassa tulisi kertoa tilan olevan mukava oleskelutila kaikille nuorille eikä pelkkä ongelmanuorten paikka. Samaa asiaa painotti myös toinen haastatteluun osallistuneista nuorista lisäten vielä, että näkyvyyttä lisäämällä nuorten kynnys tulla kysymään pienempiäkin mieltä painavia asioita madaltuisi. Haastattelun nuori parantaisi Olkkarin näkyvyyttä kertomalla palvelusta nuorille jo varhaisemmassa vaiheessa, esimerkiksi yläasteella, jotta palvelujen piiriin osattaisiin hakeutua heti, kun tarvetta ilmenee. Nuorisosiain neuvottelukunta Nuoran (2014) mukaan nuoren tilanteeseen kiinnitetään huomiota vasta silloin, kun hyvinvointi on jo muuttunut pahoinvoinniksi. Ajatus Olkkarin mainostamisesta nuorille varhaisemmassa vaiheessa on siis aiheellinen.

Olkkarin toiminnan vakiinnuttua nuoret toivovat löytävänsä Olkkarista yhä esimerkiksi mukavan henkilökunnan, tilat oleskeluun, rennon ilmapiirin sekä aikuisten tarjoaman avun. Lisäksi nuoret toivoivat, että kerho- ja harrastetoiminta sekä Olkkarin järjestämät ja nuorten itse organisoimat tapahtumat toteutuisivat jatkossakin. Eron nuoret haluavat ainoastaan lyhyistä aukioloajoista sekä vanhoista, hitaista tietokoneista.

Kun kysyimme, pitäisikö Olkkarin olla mukana jossakin toiminnassa tai tapahtumassa, monet olivat sitä mieltä, että Olkkarin olisi hyvä osallistua kaikkiin mahdollisiin

nuoria houkutteleviin tapahtumiin. Olkkarin toivottiin näkyvän useammin niin urheilu- kuin musiikkitapahtumissakin, esimerkiksi Jurassic Rockissa.

7 POHDINTAA

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tuoda ilmi nuorten näkemyksiä Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista. Valitsimme tutkimusmenetelmäksemme kyselyn, sillä uskoimme sen avulla tavoittavamme suurimman mahdollisen määrän Olkkarin asiakkaita. Pyrimme kattavaan aineistoon lisätäksemme tutkimuksen luotettavuutta kaupungin näkökulmasta. Lisäksi pääsimme osallistumaan kahden nuoren haastatteluun, mikä täydensi kyselyn tuloksia. Lopullisia tuloksia lähdimme tarkastelemaan nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Menetelmävalintamme osoittautui hyväksi, vaikka toivoimmekin suurempaa aineistoa. Jos kyselyn olisi voinut laittaa vetämään aikaisemmin, mitä todennäköisimmin vastauksia olisi saatu enemmän. Vastaukset vastasivat kuitenkin tutkimusongelmaamme, joten aineisto oli käyttökelpoinen. Kysely olisi vaatinut tarkempaa hiomista, jotta kysymykset olisivat antaneet monipuolisempia vastauksia. Tähän seikkaan olisi voitu puuttua, jos olisimme ehtineet testata kyselyä paremmin ennen sen julkaisemista.

Olkkarilla järjestettyyn kuulemistilaisuuteen ei osallistunut kuin kaksi nuorta, mikä muutti tilanteen teemahaastattelua muistuttavaksi. On vaikeaa arvioida, miten tämä vaikutti saatuun aineistoon: toisaalta isolta joukolta olisimme saaneet ehkä monipuolisempia näkemyksiä, mutta toisaalta pienessä ryhmässä pääsimme keskustelemaan syvällisemmin. Aineiston koko jäi pienehköksi, mutta prosentuaalinen jakauma oli sellainen, jonka emme usko muuttuvan, vaikka vastaajia olisikin enemmän. Aineiston koko ei siis vaikuta tutkimuksemme luotettavuuteen.

Tutkimuksestamme kävi ilmi, että nuoret käyvät Olkkarissa pääsääntöisesti joko henkilökohtaisissa tapaamisissa tai oleskelemassa muuten vaan. Tämän perusteella näyttäisi, ettei Olkkariin menemiselle tarvita mitään erityistä syytä. Silti tutkimuksen nuoret toivoivat Olkkaria mainostettavan enemmän mukavana oleskelutilana kaikille nuorille, jotta maine ongelmanuorten paikkana katoaisi. Mainonnan riittävyyden suhteen nuorten mielipiteet jakautuivat, mutta määrää tärkeämpää näyttäisi olevan se, miten

Olkkaria mainostetaan. Pohdimmekin, voisivatko Mikkelin koulut ottaa tavaksi sen, että kaikille yläasteikäisille kerrottaisiin Olkkarista ja sen palveluista, jotta kynnys palveluiden piiriin hakeutumiselle olisi matalampi sitten, kun tarvetta tai halua sille ilmenee.

Matalan kynnyksen palveluiden periaatteisiin kuuluu, että yhteydenotto ja pääsy palveluiden piiriin on helppoa. Tulosten perusteella näyttää siltä, että nuorten mielestä Olkkariin on helppoa ottaa yhteyttä ja mieluiten he tekevät sen menemällä käymään Olkkarissa konkreettisesti paikan päällä. Vaikka esimerkiksi Nuorten paneelin (2011, 23–24) tutkimuskin tukee väitettä, että sosiaalinen media ei korvaa nuorille oikeita ihmiskontakteja, on silti yllättävää, että lähes kaikki tutkimuksemme nuoret hoitavat asioitaan mieluiten kasvotusten Olkkarin työntekijän kanssa. Voi olla, että nuoret haluavat käydä Olkkarissa paikan päällä, koska he kokevat saavansa sieltä hyvää palvelua: he kertovat työntekijöiden ottavan heidät vastaan yksilöllisesti ja käyttäen nuorten kanssa samaa kieltä ja yhteisiä käsitteitä. Lisäksi nuoret kuvailevat yhteydenoton Olkkariin olevan helpompaa kuin esimerkiksi Kelaan tai Työvoimatoimistoon, sillä Olkkari ei tunnu niin virastomaiselta, ilmapiiri on siellä rennompaa ja työntekijät mukavia.

Yllä luetellut seikat voivat vaikuttaa myös siihen, että yli puolet tutkimuksen nuorista oli sitä mieltä, että Olkkarin työntekijöiden kanssa on helppoa puhua. Nuoret olivat pääosin tyytyväisiä myös työntekijöiden tavoitettavuuden helppouteen, mikä voi olla joko työntekijöiden riittävän määrän tai heidän aktiivisen ja avoimen työotteensa ansiota. Työhalua Olkkarin työntekijöiltä ei ainakaan näyttäisi puuttuvan, sillä yli puolet nuorista kertoi työntekijöiden vaikuttavan erittäin halukkailta auttamaan.

Kuten Linnakangas ja Suikkanen (2004, 63) toteavat, nuori lähestyy huoliensa kanssa mieluiten ihmistä, jonka hän kokee luotettavaksi ja asioistaan kiinnostuneeksi. Tutkimuksemme nuoret kertoivatkin arvostavansa sitä, että Olkkarissa on mahdollisuus kohdata aikuinen, jolle he voivat puhua pelkäämättä, että asioista kerrotaan muille. Tuloksista nousi esille myös kertomuksia siitä, kuinka merkittävää nuorille on ollut, että heidän asioistaan ovat olleet vilpittömästi kiinnostuneita muutkin kuin omat vanhemmat.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kartoittaa nuorten näkemyksiä Mikkelin Olkkarin matalan kynnyksen palveluista, jotta Olkkarin vakinaistamisen tärkeyttä perusteltaessa

myös nuorten mielipiteet saataisiin kuuluviin. Saadut tulokset miellyttävätkin varmasti Olkkarin henkilökuntaa ja ovat todennäköisesti heille myös hyödyllisiä; sen verran vakuuttavasti nuoret osoittivat, kuinka tärkeitä Olkkarin tarjoamat palvelut heille ovat. Nuorilla ei ollutkaan paljoa parannusehdotuksia Olkkarin toiminnan suhteen ja he toivoivat lähinnä sitä, että jatkossa kaikki pysyisi ennallaan. Vaikuttaa vahvasti siltä, että Olkkari-hanke on nuorten näkökulmasta onnistunut mainiosti.

Tutkimuksen välillisinä hyödynsääjina ovatkin nuoret itse, sillä jos tulosten perusteella pystytään vaikuttamaan Olkkarin vakinaistamiseen, nuoret saavat myös jatkossa nauttia heille niin mieluisista Olkkarin palveluista. Koska tutkimuksemme toteutettiin täysin Olkkari-hankkeen ja Olkkarin asiakkaiden näkökulmasta, emme koe, että tuloksia voisi yleistää koskemaan kaikkia nuorille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja. Tulokset toimivat kuitenkin kannustavana esimerkkinä siitä, kuinka paljon hyötyä nuorille voi olla siitä, että heille on tarjolla yksilöllistä ja nuorten tarpeet huomioonottavaa palvelua. Mikkeliässä tällainen matalan kynnyksen hanke onnistui mainiosti, miksei se onnistuisi muuallakin?

Lisätutkimuksia Olkkarin toiminnasta voisi suorittaa muutaman vuoden päästä tarkastellen sitä, kuinka muutto uusiin toimitiloihin ja toiminnan vakinaistuminen ovat vaikuttaneet Olkkarin matalaan kynnykseen. Vieläkö Olkkari kamppailee ongelmanuorten paikan maineen kanssa? Entä tietävätkö nyt kaikki Mikkelin nuoret, mikä se Olkkari oikein on? Tällä hetkellä, Olkkari-hankkeen loppusuoralla, näyttää kuitenkin siltä, että asetetut tavoitteet on saavutettu ja palveluiden piiriin päässeet nuoret arvostavat suuresti sitä, että Olkkari on olemassa. Tie nuoruudesta itsenäisen aikuisen elämään on pitkä ja joskus kivinenkin. On hienoa, että mikkeliäisten nuorten ei tarvitse kulkea tätä kivistä tietä yksin, vaan heillä on tukenaan joukko luotettavia, helposti lähestyttäviä aikuisia, jotka ovat helposti tavoitettavissa Olkkarista yhden oven takaa.

”—ei nää oo täällä vaan huvikseen töissä vaan sil on tarkotuski. Vähä niinku lääkäriellä: sil on tarkotus pitää ihmishenget pystyssä. Näil on tarkotus pitää nuoret pystyssä.”

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo 2011. Teoksessa Aaltonen, Kimmo (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tallinna: Tietosanoma.
- Ahola, Sakari, Galli, Loretta & Ikonen, Sari 2009. Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varhais-Suomessa. Turun yliopisto. WWW-dokumentti. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/43498/ruse2009report01.pdf?sequence=1>. Päivitetty 21.2.2011. Luettu 3.1.2014.
- Brandt, Mats 2007. Nivelvaiheen vahvistamisen keinot ja pysyvät rakenteet. Teoksessa Tarvainen, Tom, Pietiläinen, Ville & Kuure, Tapio (toim.) Nuoret eivät odota - palvelurakenteen muutos nyt (99–106). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Ellonen, Noora 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampere: Tampere University Press, Nuorisotutkimusverkosto.
- Ellonen, Noora & Korkiamäki, Riikka 2008. Sosiaalinen pääoma lasten ja nuorten hyvinvoinnin resurssina. Teoksessa Ellonen, Noora Kasvuyhteisö nuorten turvana. Tampere: Tampere University Press, Nuorisotutkimusverkosto, 194–220.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Komonen, Katja 2013. Lasten ja nuorten hyvinvointitieto. Teoksessa Penttinen, Pekka & Ronkanen, Jussi (toim.) Itä-Suomen nuorisopuntari. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
- Komonen, Katja & Penttinen, Pekka 2013. Itä-Suomen nuorisopuntarin lähtökohdat. Teoksessa Penttinen, Pekka, Ronkanen, Jussi (toim.) Itä-Suomen nuorisopuntari. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
- Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012. WWW-dokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>. Päivitetty 27.4.2012. Luettu 31.10.2013.
- Linnakangas, Ritva & Suikkanen, Asko 2004. Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:7. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Maunu, Antti 2013. Ehkäisevän työn alkuaineet: yhteisöllisyys, ryhmät ja sosiaalinen luottamus. Teoksessa Tapio, Mari & Kuula, Tarja (toim.) Selkenevää, myötätuulta. Ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyö nuorisosalalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Mikkelin Olkkari 2013. Olkkari on 13–29-vuotiaiden nuorten ohjaus- ja tukipiste. Mainos.

Mikkonen, Irja 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26.

Myllyniemi, Sami 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Notkola, Veijo, Pitkänen, Sari, Tuusa, Matti, Ala-Kauhaluoma, Mika, Harkko, Jaakko, Korkeamäki, Johanna, Lehikoinen, Tuula, Lehtoranta Pirjo & Puumalainen, Jouni 2013. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013. WWW-dokumentti. <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180&cmd=download>. Päivitetty 18.11.2013. Luettu 27.11.2013.

Nuorisolaki 2006/72. WWW-dokumentti. <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>. Ei päivitystietoa. Luettu 28.11.2013.

Nuorisolaki 7b/2012. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoa. Luettu 31.10.2013.

Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari 2013. ESR-projektisuunnitelma. Mikkelin kaupunki.

Nuorten syrjäytyminen: tietoa, toimintaa ja tuloksia 2013. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013.

Olkkari 2014. Mikkelin Olkkarin WWW-sivut. <http://mikkelinolkkari.fi/>. Päivitetty 27.1.2014. Luettu 27.1.2014.

Olkkari-hanke 2012. Hankeraportti 2012. Mikkelin kaupunki.

Olkkari-hanke 2013. Toimintaraportti: kevät ja kesä 2013. Mikkelin kaupunki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisopolitiikka. WWW-dokumentti. <http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/?lang=fi>. Päivitetty 28.11.2013. Luettu 28.11.2013.

Puusa, Anu 2011. Haastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. JTO Johtamistaidon opisto 73-87.

Sosiaaliportti 2008. Matalan kynnyksen palveluohjaus – Tietoluukku. WWW-sivusto. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyvakaytanto/kuvaus/?PracticeId=5e4f7656-882d-4dfe-9175-7309d4d5be7b>. Päivitetty 25.8.2008. Luettu 20.11.2013.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Matalan kynnyksen palvelut. WWW-sivusto. http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/matalan-kynnyksen-palvelut. Päivitetty 20.11.2013. Luettu 20.11.2013.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Törmä, Sinikka 2009. Matala kynnyks – pelkkä retorinen lupaus? WWW-dokumentti. http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/0209/2_2009_pv_torma.pdf. Päivitetty 24.4.2010. Luettu 20.11.2013.

Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vastaa kyselyyn Olkkarin toiminnasta

Julkaistu: maanantai 27.01.2014 osoitteessa www.mikkelinolkkari.fi

Mikkelin ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat tekevät Olkkarille opin-
näytetyötä, jossa he tutkivat nuorten näkemyksiä Olkkarin matalan kynnyksen palve-
luista. Nuorten ajatuksia kerätään kyselyllä sekä kuulemistilaisuudella, joka järjeste-
tään Olkkarissa 11.2.2014. Olkkarin toiminta on tarkoitus vakiinnuttaa, ja opinnäyt-
teen tutkimustuloksia käytetään apuna perusteltaessa toiminnan jatkuvuuden tarvetta
ja sen merkitystä nuorille.

Vastaa ja kerro oma mielipiteesi Olkkarin toiminnasta.

Linkki kyselyyn:

<https://www.webpolsurveys.com/S/21A4CB29AE91FA06.par>

Olkkarin matalan kynnyksen palvelut

Tässä kyselyssä kartoitetaan nuorten näkemyksiä Olkkarin matalan kynnyksen palveluista. Vastaukset käsitellään nimettöminä eikä niitä voida yhdistää vastanneeseen henkilöön.

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikä

3. Mitä Olkkarin palveluita käytät / olet käyttänyt?

- Henkilökohtainen tapaaminen työntekijän kanssa
- Oleskelu Olkkarissa
- Neuvon kysyminen työntekijältä
- Lomakkeen täyttäminen
- Perjantaikahvi
- Ohjauspalvelut
- Kopparipalvelut
- Etsivän työn palvelut
- Kerhot/harrasteryhmät (esim. VIP-pelaajat, käsityöryhmä, sivellin, kirjoitusryhmä)
- Tapahtumat
- Päihde- ja mielenterveyspalvelut
- Jälkihuolto- ja tukipalvelut
- Muu; mikä?

4. Mitä kautta sait tietää Olkkarista?

- Kaverilta
- Netistä
- Opettajalta
- Nuorisotyöntekijältä
- Olkkarin työntekijältä
- Muu; mikä?

5. Millä tavalla olet ottanut yhteyttä Olkkariin?

- Puhelimitse
- Sähköpostilla
- Sähköisellä yhteydenottolomakkeella
- Käymällä Olkkarissa
- Olkkarin työntekijä otti yhteyttä

6. Kuinka helppoa Olkkariin on ottaa yhteyttä?

- 1 2 3 4 5
Erittäin Ei yhtään

7. Miten yhteydenottoa voisi mielestäsi helpottaa?

8. Onko Olkkariin helpompi ottaa yhteyttä kuin muihin (nuorten) palveluita tarjoaviin paikkoihin (esim. Kelaan tai Työvoimatoimistoon)? Miksi?

9. Kun tulet käymään Olkkarissa...

1 = erittäin, 5 = ei yhtään

	1	2	3	4	5
- ovatko työntekijät helposti tavoitettavissa?	☐	☐	☐	☐	☐
- onko työntekijöiden kanssa helppo puhua asioista?	☐	☐	☐	☐	☐
- vaikuttavatko työntekijät halukkailta auttamaan?	☐	☐	☐	☐	☐
- tunnetko olevasi tervetullut?	☐	☐	☐	☐	☐

10. Onko mielestäsi yhteydenotto tai käyminen Olkkarissa helppoa?

- Kyllä
- Ei

11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mitkä asiat tekevät siitä helppoa?

- Aukioloajat
- Tilat, Sijainti
- Mukava työntekijä
- Kivaa tekemistä
- Mahdollisuus kohdata aikuinen
- Muu; mikä?

12. Jos vastasit ei, mitkä asiat tekevät siitä vaikeata?

13. Onko mielestäsi tärkeää, että pääset juttelemaan Olkkarissa aikuisen kanssa kahden kesken? Miksi?

14. Hoitaisitko asioitasi mieluiten...

- Kasvotusten
- Puhelimitse
- Sähköpostilla
- Facebookilla
- Muulla tavalla; millä?

15. Kuinka hyvin saat Olkkarista tarvitsemasi palvelut / avun?

	1	2	3	4	5
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
En saa tarvitsemaani palvelua / apua					

16. Miten koet Olkkarissa käyntien vaikuttaneen omaan tilanteeseesi?

- Tilanne ja olotilani ovat parantuneet
- En ole havainnut muutosta
- Tilanteeni on mennyt huonompaan suuntaan
- En käy Olkkarissa minkään erityisen tilanteen takia

17. Mitä palveluita Olkkarista pitäisi nykyisten lisäksi saada?

18. Oletko samaa mieltä, että...

1 = täysin samaa mieltä, 5 = täysin eri mieltä

	1	2	3	4	5
- Olkkarin palvelut ovat toimivia.	☐	☐	☐	☐	☐
- Olkkarin tarjoama apu on tarpeellista.	☐	☐	☐	☐	☐
- Olkkari tarjoaa nuorille jotakin, mitä muualta ei saa.	☐	☐	☐	☐	☐
- Mikkelin nuoret tietävät, mikä on Olkkari.	☐	☐	☐	☐	☐
- Olkkari on tarpeeksi esillä ja näkyvillä.	☐	☐	☐	☐	☐
- Olkkaria ja sen tapahtumia mainostetaan riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐

19. Millä tavalla kehittäisit Olkkarista näkyvämmän?

20. Mitä Olkkarista pitäisi ehdottomasti säilyttää, kun Olkkarista tulee pysyvä toiminta?

21. Mitä Olkkarista voisi jättää pois?

22. Pitäisikö Olkkarin olla mielestäsi mukana jossakin toiminnassa / tapahtumassa? Jos pitäisi, niin missä?

23. Mitä muuta kerrottavaa / kommentoitavaa sinulla on Olkkarista?